

17/HR

WP251rev.01

**Smjernice o automatiziranom pojedinačnom donošenju odluka i izradi profila
za potrebe Uredbe 2016/679**

Donesene 3. listopada 2017.

Kako su zadnje revidirane i donesene 6. veljače 2018.

Radna skupina osnovana je na temelju članka 29. Direktive 95/46/EZ. Ona je neovisno europsko savjetodavno tijelo za zaštitu podataka i privatnost. Njezine su zadaće opisane u članku 30. Direktive 95/46/EZ i članku 15. Direktive 2002/58/EZ.

Tajništvo osigurava Uprava C (Temeljna prava i građanstvo Unije) Europske komisije, Glavna uprava za pravosuđe, B-1049 Bruxelles, Belgija, ured br. MO-59 02/013.

Internetske stranice: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection_hr

**RADNA SKUPINA ZA ZAŠTITU POJEDINACA U VEZI S
OBRADOM OSOBNIH PODATAKA**

osnovana Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995.,

uzimajući u obzir članke 29. i 30. te direktive,

uzimajući u obzir svoj poslovnik,

DONIJELA JE OVE SMJERNICE:

SADRŽAJ

I. UVOD	5
II. DEFINICIJE	6
A. IZRADA PROFILA.....	6
B. AUTOMATIZIRANO DONOŠENJE ODLUKA.....	8
C. KAKO SE U OPĆOJ UREDBI O ZAŠTITI PODATAKA PRISTUPA TIM KONCEPTIMA.....	9
III. OPĆE ODREDBE O IZRADI PROFILA I AUTOMATIZIRANOM DONOŠENJU ODLUKA	9
A. NAČELA ZAŠTITE PODATAKA.....	9
1. Članak 5. stavak 1. točka (a) – Zakonito, pošteno i transparentno.....	9
2. Članak 5. stavak 1. točka (b) – Daljnja obrada i ograničavanje svrhe.....	11
3. Članak 5. stavak 1. točka (c) – Smanjenje količine podataka.....	12
4. Članak 5. stavak 1. točka (d) – Točnost.....	12
5. Članak 5. stavak 1. točka (e) – Ograničenje pohrane.....	12
B. ZAKONITE OSNOVE ZA OBRADU.....	13
1. Članak 6. stavak 1. točka (a) – Privola.....	13
2. Članak 6. stavak 1. točka (b) – Obrada je nužna za izvršavanje ugovora.....	13
3. Članak 6. stavak 1. točka (c) – Obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza.....	14
4. Članak 6. stavak 1. točka (d) – Obrada je nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi.....	14
5. Članak 6. stavak 1. točka (e) – Obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti.....	14
6. Članak 6. stavak 1. točka (f) – Obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa voditelja obrade ili treće strane.....	15
C. ČLANAK 9. – POSEBNE KATEGORIJE PODATAKA.....	15
D. PRAVA ISPITANIKA.....	16
1. Članci 13. i 14. – Pravo na informacije.....	17
2. Članak 15. – Pravo na pristup.....	17
3. Članak 16. – Pravo na ispravak, članak 17. – Pravo na brisanje i članak 18. – Pravo na ograničenje obrade.....	18
4. Članak 21. – Pravo na prigovor.....	19
IV. POSEBNE ODREDBE O ISKLJUČIVO AUTOMATIZIRANOM DONOŠENJU ODLUKA KAKO JE DEFINIRANO U ČLANKU 22.	20
A. „ODLUKA KOJA SE TEMELJI ISKLJUČIVO NA AUTOMATIZIRANOJ OBRADI”.....	21
B. „PRAVNI” ILI „NA SLIČAN NAČIN ZNAČAJNI” UČINCI.....	22
C. IZNIMKE OD ZABRANE.....	23
1. Izvršavanje ugovora.....	24

2.	<i>Dopušteno pravom Unije ili pravom države članice</i>	24
3.	<i>Izričita privola</i>	25
D.	POSEBNE KATEGORIJE OSOBNIH PODATAKA – ČLANAK 22. STAVAK 4.	25
E.	PRAVA ISPITANIKA.....	25
1.	<i>Članak 13. stavak 2. točka (f) i članak 14. stavak 2. točka (g) – Pravo na informacije</i>	25
2.	<i>Članak 15. stavak 1. točka (h) – Pravo na pristup</i>	27
F.	UTVRĐIVANJE ODGOVARAJUĆIH ZAŠTITNIH MJERA	28
V.	DJECA I IZRADA PROFILA	29
VI.	PROCJENE UČINKA NA ZAŠTITU PODATAKA I SLUŽBENICI ZA ZAŠTITU PODATAKA	30
	PRILOG 1. – PREPORUKE O DOBROJ PRAKSI	32
	PRILOG 2. – KLJUČNE ODREDBE IZ OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA	34
	KLJUČNE ODREDBE IZ OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA KOJE SE ODNOSU NA OPĆU IZRADU PROFILA I AUTOMATIZIRANO DONOŠENJE ODLUKA.....	34
	KLJUČNE ODREDBE IZ OPĆE UREDBE O ZAŠTITI PODATAKA KOJE SE ODNOSU NA AUTOMATIZIRANO DONOŠENJE ODLUKA KAKO JE DEFINIRANO U ČLANKU 22.....	36
	PRILOG 3. – DODATNA LITERATURA	38

I. Uvod

Opća uredba o zaštiti podataka posebno se bavi izradom profila i automatiziranim pojedinačnim donošenjem odluka, uključujući izradu profila¹.

Izrada profila i automatizirano donošenje odluka primjenjuju se u sve većem broju privatnih i javnih sektora. Bankarstvo i financije, zdravstvo, oporezivanje, poslovi osiguranja, marketing i oglašavanje samo su neki od primjera područja u kojima se izrada profila redovito provodi radi potpore u donošenju odluka.

Napretkom u tehnologiji i sposobnostima analiziranja velike količine podataka, umjetne inteligencije i strojnog učenja olakšani su izrada profila i automatizirano donošenje odluka koji mogu znatno utjecati na prava i slobode pojedinaca.

Široka dostupnost osobnih podataka na internetu i podataka iz uređaja za internet stvari (IoT) te sposobnost pronalaženja korelacija i izrade poveznica omogućuju utvrđivanje, analiziranje i predviđanje aspekata osobnosti ili ponašanja pojedinaca te njihovih interesa i navika.

Izrada profila i automatizirano donošenje odluka mogu biti korisni pojedincima i organizacijama jer se njima ostvaruju koristi kao što su:

- povećanje učinkovitosti i
- štednja resursa.

Oni imaju brojne komercijalne primjene, primjerice, mogu se koristiti za bolje segmentiranje tržišta i prilagođavanje usluga i proizvoda potrebama pojedinaca. Koristi od tih postupaka mogu se ostvariti i u područjima medicine, obrazovanja, zdravstvene skrbi i prometa.

Međutim, izradom profila i automatiziranim donošenjem odluka mogu nastati znatni rizici za prava i slobode pojedinaca pa su stoga potrebne odgovarajuće zaštitne mjere.

Ti postupci mogu biti netransparentni. Može se dogoditi da pojedinci nisu svjesni da se o njima izrađuju profili i da ne razumiju što to uključuje.

¹ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ. Izrada profila i automatizirano pojedinačno donošenje odluka obuhvaćeni su i Direktivom (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka. Iako su ove Smjernice usmjerene na izradu profila i automatizirano pojedinačno donošenje odluka na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka, relevantne su i u pogledu te dvije teme u okviru Direktive 2016/680 s obzirom na slične odredbe o njima. U ovim se Smjericama ne analiziraju posebne značajke izrade profila i automatiziranog pojedinačnog donošenja odluka na temelju Direktive 2016/680 jer su smjernice o tome dane u Mišljenju WP258, „Mišljenje o nekim ključnim pitanjima iz Direktive o izvršavanju zakonodavstva (EU 2016/680)”, koje je Radna skupina iz članka 29. donijela 29. studenoga 2017. U tom mišljenju automatizirano pojedinačno donošenje odluka i izrada profila obuhvaćeni su u kontekstu obrade podataka za potrebe izvršavanja zakonodavstva na stranicama od 11. do 14. Mišljenje je dostupno na adresi: http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=610178

Izradom profila može se pridonijeti održanju postojećih stereotipa i društvene segregacije. Može se smjestiti pojedince u određenu kategoriju i time im ograničiti izbor na određene ponuđene preferencije. Time im se može narušiti sloboda u izboru, primjerice, određenih proizvoda ili usluga kao što su knjige, glazba ili izvori vijesti. U određenim slučajevima izrada profila može dovesti do netočnih predviđanja. U drugim slučajevima ona može dovesti do uskraćivanja usluga i robe te do neopravdane diskriminacije.

Općom uredbom o zaštiti podataka uvode se nove odredbe za otklanjanje rizika koji proizlaze iz izrade profila i automatiziranog donošenja odluka koje se prije svega, ali ne isključivo, odnose na privatnost. Svrha je ovih Smjernica pojasniti te odredbe.

Ovim dokumentom obuhvaćene su sljedeće teme:

- definicije izrade profila i automatiziranog donošenja odluka i način na koji se u Općoj uredbi o zaštiti podataka općenito pristupa tim temama – [poglavlje II.](#)
- opće odredbe o izradi profila i automatiziranom donošenju odluka – [poglavlje III.](#)
- posebne odredbe o isključivo automatiziranom donošenju odluka koje je definirano u članku 22. – [poglavlje IV.](#)
- djeca i izrada profila – [poglavlje V.](#)
- procjene učinka na zaštitu podataka i službenici za zaštitu podataka – [poglavlje VI.](#)

U prilogima se nalaze preporuke o najboljoj praksi, koje se temelje na iskustvu stečenom u državama članicama EU-a.

Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29. pratit će provedbu ovih Smjernica i prema potrebi ih može dopuniti dodatnim pojedinostima.

II. Definicije

Općom uredbom o zaštiti podataka uvode se odredbe kojima se osigurava da se izrada profila i automatizirano pojedinačno donošenje odluka (neovisno o tome uključuje li ono izradu profila) ne koriste na način koji bi imao neopravdan učinak na prava pojedinaca. To su, primjerice:

- posebni zahtjevi u pogledu transparentnosti i poštenosti
- proširene obveze u pogledu odgovornosti
- posebno navedene pravne osnove za obradu
- prava pojedinaca da izraze protivljenje izradi profila, a osobito izradi profila za potrebe marketinga i
- pod određenim uvjetima, potreba provođenja procjene učinka na zaštitu podataka.

Opća uredba o zaštiti podataka nije usmjerena samo na odluke donesene na temelju automatizirane obrade ili izrade profila, nego se primjenjuje i na prikupljanje podataka za izradu profila te na primjenu tih profila na pojedince.

A. Izrada profila

Izrada profila definira se u članku 4. točki 4. Opće uredbe o zaštiti podataka kao:

„svaki oblik automatizirane obrade osobnih podataka koji se sastoji od uporabe osobnih podataka za ocjenu određenih osobnih aspekata povezanih s pojedincem, posebno za analizu ili predviđanje

aspekata u vezi s radnim učinkom, ekonomskim stanjem, zdravljem, osobnim sklonostima, interesima, pouzdanošću, ponašanjem, lokacijom ili kretanjem tog pojedinca.”

Izrada profila sastoji se od tri elementa:

- mora se raditi o *automatiziranom* obliku obrade
- mora se provoditi *na osobnim podacima* i
- cilj izrade profila mora biti *procjena osobnih aspekata* fizičke osobe.

Članak 4. točka 4. odnosi se na „svaki oblik automatizirane obrade”, a ne na „isključivo” automatiziranu obradu (na koju se upućuje u članku 22.). Izrada profila mora uključivati neki oblik automatizirane obrade, no sudjelovanjem ljudi u obradi iz definicije se nužno ne uklanja ta aktivnost.

Izrada profila postupak je koji može uključivati niz zaključaka izvedenih na temelju statističkih podataka. Često se koristi za predviđanja o osobama na temelju podataka iz različitih izvora kako bi se o pojedincu izveo neki zaključak na temelju značajki drugih pojedinaca koji se čine statistički sličnima.

U Općoj uredbi o zaštiti podataka navodi se da je izrada profila automatizirana obrada osobnih podataka za ocjenu osobnih aspekata, osobito za analizu *ili* predviđanja o pojedincima. Upotreba riječi „ocjenjivanje” upućuje na to da izrada profila uključuje neki oblik procjene ili prosudbe o nekoj osobi.

Jednostavno klasificiranje pojedinaca na temelju poznatih obilježja kao što su dob, spol i visina ne dovodi nužno do izrade profila. To će ovisiti o svrsi klasifikacije.

Primjerice, neko poduzeće može htjeti klasificirati svoje klijente u statističke svrhe prema njihovoj dobi ili spolu i na temelju toga dobiti zbirni pregled svojih klijenata pri čemu se neće donositi nikakva predviđanja ili izvoditi nikakvi zaključci o pojedincu. U tom slučaju svrha klasifikacije nije procjena pojedinačnih obilježja pa se stoga ne radi o izradi profila.

Definicija izrade profila iz Opće uredbi o zaštiti podataka temelji se na definiciji iz Preporuke Vijeća Europe CM/Rec (2010)13² („Preporuka”), no nije joj istovjetna jer je u definiciji iz Preporuke *isključena* obrada koja ne uključuje izvođenje zaključaka. Unatoč tome, Preporuka je korisna jer se u njoj objašnjava da izrada profila može uključivati tri različite faze:

- prikupljanje podataka
- automatiziranu analizu radi utvrđivanja korelacija
- primjenu određene korelacije na pojedinca radi utvrđivanja obilježja trenutnog ili budućeg ponašanja.

Voditelji obrade koji provode izradu profila morat će osigurati ispunjavanje zahtjeva iz Opće uredbi o zaštiti podataka s obzirom na sve prethodno navedene faze.

Općenito govoreći, izrada profila podrazumijeva prikupljanje informacija o pojedincu (ili skupini pojedinaca) i procjenu njihovih obilježja ili obrazaca ponašanja kako bi ih se razvrstalo u određenu kategoriju ili skupinu, a osobito kako bi se analiziralo i/ili predvidjelo, primjerice:

² Vijeće Europe. Zaštita pojedinaca u vezi s automatskom obradom osobnih podataka u kontekstu profiliranja. Preporuka CM/Rec(2010)13 i obrazloženje. Vijeće Europe, 23. studenoga 2010. [https://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec\(2010\)13E_Profiling.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec(2010)13E_Profiling.pdf). Pristupljeno 24. travnja 2017.

- njihovu sposobnost za izvršavanje određene zadaće
- njihove interese ili
- njihovo vjerojatno ponašanje.

Primjer

Posrednik podataka u ime svojih klijenata ili za vlastite potrebe prikuplja podatke iz različitih javnih i privatnih izvora kako bi izradio profile o pojedincima i razvrstava ih u segmente. Te informacije prodaje poduzećima koja žele poboljšati usmjerenje svoje robe i usluga. Posrednik podataka izrađuje profile smještajući osobe u određene kategorije u skladu s njihovim interesima.

Postoji li automatizirano donošenje odluka, kako je definirano u članku 22. stavku 1., ovisit će o okolnostima u konkretnom slučaju.

B. Automatizirano donošenje odluka

Automatizirano donošenje odluka ima drugačiji opseg i može se djelomično preklapati s izradom profila ili proizlaziti iz nje. Isključivo automatizirano donošenje odluka sposobnost je donošenja odluka tehnološkim sredstvima bez sudjelovanja ljudi. Automatizirane odluke mogu se temeljiti na bilo kojoj vrsti podataka, primjerice:

- na podacima koje su izravno dostavili predmetni pojedinci (kao što su odgovori na upitnik)
- na podacima dobivenima opažanjem pojedinaca (kao što su podaci o lokaciji prikupljeni s pomoću aplikacije)
- na izvedenim podacima koji su izvedeni iz, primjerice, već izrađenog profila pojedinca (npr. ocjena kreditne sposobnosti).

Automatizirane odluke mogu se donositi s pomoću izrade profila ili bez nje, a izrada profila može se provoditi bez donošenja automatiziranih odluka. Međutim, izrada profila i automatizirano donošenje odluka nisu nužno odvojene aktivnosti. Nešto što počne kao jednostavan postupak automatiziranog donošenja odluka može se pretvoriti u postupak koji se temelji na izradi profila, ovisno o tome kako se ti podaci koriste.

Primjer

Izricanje novčanih kazni za prebrzu vožnju na temelju dokaza prikupljenih kamerama za mjerenje brzine predstavlja postupak automatiziranog donošenja odluka koji ne uključuje nužno i izradu profila.

Međutim, to bi se pretvorilo u donošenje odluka na temelju izrade profila ako bi se ponašanje pojedinaca u vožnji pratilo tijekom vremena, primjerice, ako bi iznos izrečene novčane kazne proizlazio iz procjene koja uključuje druge čimbenike, primjerice, je li prekoračenje dopuštene brzine ponovljeni prekršaj ili je li vozač u posljednje vrijeme počinio druge prometne prekršaje.

Odluke koje nisu isključivo automatizirane mogu isto uključivati izradu profila. Primjerice, banka prije odobravanja hipotekarnog kredita može uzeti u obzir ocjenu kreditne sposobnosti zajmoprimca pri čemu ljudi provode dodatnu smislenu intervenciju prije donošenja bilo kakve odluke koja se primjenjuje na pojedinca.

C. Kako se u Općoj uredbi o zaštiti podataka pristupa tim konceptima

Tri su potencijalna načina primjene izrade profila:

- i. opća izrada profila
- ii. donošenje odluka na temelju izrade profila i
- iii. *isključivo* automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila, koje proizvodi pravne učinke na pojedinca ili na sličan način znatno na njega utječe (članak 22. stavak 1.).

Razlika između točaka ii. i iii. najbolje se može prikazati s pomoću sljedećih dvaju primjera u kojima je pojedinac zatražio zajam preko interneta:

- odluku o odobravanju zajma donosi osoba na temelju profila koji je izrađen isključivo automatiziranim putem (ii.)
- odluku o odobravanju zajma donosi algoritam i ona se automatski dostavlja pojedincu, a da prethodno nijedna osoba nije provela nikakvu smislenu procjenu o tome (iii.).

Voditelji obrade mogu provoditi izradu profila i automatizirano donošenje odluka pod uvjetom da mogu zadovoljiti sva načela i da imaju pravnu osnovu za obradu. U slučaju isključivo automatiziranog donošenja odluka, uključujući izradu profila, kako je definirano u članku 22. stavku 1., primjenjuju se dodatne zaštitne mjere i ograničenja.

U poglavlju III. ovih Smjernica objašnjavaju se odredbe iz Opće uredbe o zaštiti podataka koje se odnose na *sve* slučajeve izrade profila i automatiziranog pojedinačnog donošenja odluka. To uključuje postupke donošenja odluka koji *nisu* isključivo automatizirani.

U poglavlju IV. ovih Smjernica objašnjavaju se posebne odredbe koje se primjenjuju *samo* na isključivo automatizirano pojedinačno donošenje odluka, uključujući izradu profila³. Opća zabrana te vrste obrade postoji zbog potencijalnih rizika za prava i slobode pojedinaca.

III. **Opće odredbe o izradi profila i automatiziranom donošenju odluka**

Ovaj pregled odredbi primjenjuje se na sve postupke izrade profila i automatiziranog donošenja odluka. Dodatne posebne odredbe utvrđene u poglavlju IV. primjenjuju se ako je obrada u skladu s definicijom iz članka 22. stavka 1.

A. Načela zaštite podataka

Predmetna načela relevantna su za sve postupke izrade profila i automatiziranog donošenja odluka koji uključuju osobne podatke⁴. Kao potpora usklađivanju, voditelji obrade trebali bi u obzir uzeti sljedeća ključna područja:

1. **Članak 5. stavak 1. točka (a) – Zakonito, pošteno i transparentno**

³ Kako je definirano u članku 22. stavku 1. Opće uredbe o zaštiti podataka.

⁴ Opća uredba o zaštiti podataka – uvodna izjava 72.: „Izrada profila podliježe pravilima ove Uredbe kojima se uređuje obrada osobnih podataka, kao što su pravna osnova obrade ili načela zaštite podataka.”

Transparentnost obrade⁵ temeljni je zahtjev iz Opće uredbе o zaštiti podataka.

Postupak izrade profila ispitanicima često nije vidljiv. Tijekom postupka izrađuju se izvedeni podaci o pojedincima, a to su „novi” osobni podaci koje ispitanici nisu izravno sami dostavili. Pojedinci imaju različite sposobnosti razumijevanja i može im biti otežano shvatiti složene tehnike koje su uključene u postupke izrade profila i automatiziranog donošenja odluka.

Na temelju članka 12. stavka 1. voditelj obrade mora ispitanicima pružiti sažete, transparentne, razumljive i lako dostupne informacije o obradi njihovih osobnih podataka.⁶

Ako se podaci dobivaju izravno od ispitanika, te bi se informacije trebale pružiti u trenutku prikupljanja (članak 13.), a ako se podaci dobivaju neizravno, te bi se informacije trebale pružiti u rokovima utvrđenima u članku 14. stavku 3.

Primjer

Neki osiguravatelji nude premije i usluge osiguranja na temelju ponašanja pojedinaca u vožnji. Elementi koji se u tim slučajevima uzimaju u obzir mogu uključivati prijedenu udaljenost, vrijeme provedeno u vožnji i putovanje te predviđanja koja se temelje na drugim podacima koje su prikupili senzori u (pametnom) automobilu. Prikupljeni podaci koriste se za izradu profila kako bi se otkrilo loše ponašanje u vožnji (kao što su brzo ubrzavanje, naglo kočenje i prebrza vožnja). Te informacije mogu se međusobno usporediti s informacijama iz drugih izvora (primjerice, s informacijama o vremenu, prometu, vrsti ceste) kako bi se bolje shvatilo ponašanje vozača.

Voditelj obrade mora osigurati zakonitu osnovu za tu vrstu obrade. Osim toga, voditelj obrade mora ispitaniku pružiti informacije o prikupljenim podacima i, ako je prikladno, o postojanju automatiziranog donošenja odluka iz članka 22. stavaka 1. i 4., logici obrade te o važnosti i predviđenim posljedicama te obrade.

Posebni zahtjevi koji se odnose na informacije i pristup osobnim podacima razmatraju se u poglavlju III. odjeljku D i poglavlju 4. odjeljku E.

Osim što mora biti transparentna, obrada mora biti i poštena.

Izrada profila može biti nepoštena i dovesti do diskriminacije ako se pojedincima, primjerice, onemogućuje pristup mogućnostima zapošljavanja, kreditu ili osiguranju ili ako im se ciljano nude prekomjerno rizični ili skupi financijski proizvodi. U sljedećem primjeru, u kojemu ne bi bili ispunjeni zahtjevi iz članka 5. stavka 1. točke (a), prikazuje se kako nepoštena izrada profila može dovesti do toga da se određenim potrošačima nude manje privlačne ponude u odnosu na ostale potrošače.

⁵ Pitanje transparentnosti općenito detaljnije je obuhvaćeno Smjernicama Radne skupine iz članka 29. o transparentnosti; vidjeti „Smjernice o privoli u skladu s Uredbom 2016/679 (wp260rev.01), 11. travnja 2018.”, http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=622227.

⁶ Ured australskog povjerenika za informacije. Savjetodavni nacrt: *Guide to big data and the Australian Privacy Principles* (Vodič o velikim podacima i australska načela privatnosti), svibanj 2016.: „U obavijestima o privatnosti informacije o praksi obrade moraju se pripočiti jasno i jednostavno, no one istodobno moraju biti sveobuhvatne i sadržavati dovoljno pojedinosti kako bi bile smislene. *Ista tehnologija koja omogućuje povećano prikupljanje osobnih informacija istodobno omogućuje i pružanje dinamičnijih i višeslojnih obavijesti o privatnosti koje su usmjerene na korisnika.*” <https://www.oaic.gov.au/engage-with-us/consultations/guide-to-big-data-and-the-australian-privacy-principles/consultation-draft-guide-to-big-data-and-the-australian-privacy-principles>. Pristupljeno 24. travnja 2017.

Primjer

Posrednik podataka prodaje profile potrošača financijskim poduzećima bez njihove dozvole ili znanja o podacima na kojima se ti profili temelje. Potrošači su u profilima razvrstani prema kategorijama (koje imaju nazive kao što su „ruralni potrošači koji jedva preživljavaju”, „pripadnici etničkih manjina iz drugog grada s financijskim problemima”, „mladi samohrani roditelji koji su loše počeli u životu”) ili „ocjeni”, pri čemu je naglasak stavljen na financijsku ranjivost tih potrošača. Predmetna financijska poduzeća nude tim potrošačima kratkoročne gotovinske zajmove i druge „netradicionalne” financijske usluge (zajmove s visokim troškovima i ostale financijski rizične proizvode)⁷.

2. Članak 5. stavak 1. točka (b) – Daljnja obrada i ograničavanje svrhe

Izrada profila može uključivati korištenje osobnih podataka koji su izvorno prikupljeni u neku drugu svrhu.

Primjer

Neke mobilne aplikacije pružaju usluge lociranja koje korisnicima omogućuju da pronađu restorane u blizini koji nude popuste. Međutim, prikupljeni podaci koriste se i za izradu profila o ispitanicima za potrebe marketinga kako bi se otkrile njihove preferencije s obzirom na hranu ili općenito životni stil. Ispitanici očekuju da će se njihovi podaci koristiti za pronalaženje restorana, ali ne i za primanje oglasa za dostavu pizze samo zato što je aplikacijom utvrđeno da se kasno vraćaju kući. Moguće je da to daljnje korištenje podataka o lokaciji nije u skladu sa svrhom u koju su se ti podaci izvorno prikupljali te je stoga moguće da je potrebna privola predmetnog pojedinca⁸.

Je li ta dodatna obrada u skladu s izvornim svrhama u koje su podaci prikupljeni ovisit će o nizu čimbenika⁹, uključujući i to koje je informacije voditelj obrade na početku pružio ispitaniku. Ti čimbenici navedeni su u Općoj uredbi o zaštiti podataka¹⁰ i sažeto su prikazani u nastavku:

- veza između svrha prikupljanja tih podataka i svrha daljnje obrade
- kontekst u kojem su ti podaci prikupljeni i razumna očekivanja ispitanikâ u pogledu njihova daljnjeg korištenja

⁷ Primjer je preuzet iz publikacije Odbora za trgovinu, znanost i promet Senata SAD-a: *A Review of the Data Broker Industry: Collection, Use, and Sale of Consumer Data for Marketing Purposes, Staff Report for Chairman Rockefeller* (Pregled industrije posrednika podataka: Prikupljanje, primjena i prodaja podataka o potrošačima za potrebe marketinga. Izvješće osoblja za predsjednika Rockefellera), 18. prosinca 2013., <https://www.commerce.senate.gov/public/cache/files/0d2b3642-6221-4888-a631-08f2f255b577/AE5D72CBE7F44F5BFC846BECE22C875B.12.18.13-senate-commerce-committee-report-on-data-broker-industry.pdf>. Vidjeti posebno stranicu ii. Sažetka i stranicu 12. glavnog teksta dokumenta. Pristupljeno 21. srpnja 2017.

⁸ Treba imati na umu da je moguća i primjena odredbi iz buduće Uredbe o e-privatnosti.

⁹ Istaknuto u Mišljenju 03/2013 Radne skupine za zaštitu podataka iz članka 29. (Mišljenje 03/2013 o ograničavanju svrhe), 2. travnja 2013., http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf. Pristupljeno 24. travnja 2017.

¹⁰ Članak 6. stavak 4. Opće uredbi o zaštiti podataka.

- priroda podataka
- učinak daljnje obrade na ispitanike i
- zaštitne mjere koje je voditelj obrade primijenio kako bi osigurao poštnu obradu i spriječio neopravdani učinak na ispitanike.

3. Članak 5. stavak 1. točka (c) – Smanjenje količine podataka

Poslovne prilike koje nastaju izradom profila, niži troškovi pohrane i mogućnost obrade velikih količina informacija mogu potaknuti organizacije na prikupljanje veće količine osobnih podataka nego što im je stvarno potrebno, za slučaj da se pokažu korisnima u budućnosti. Voditelji obrade moraju osigurati usklađenost s načelom smanjenja količine podataka te sa zahtjevima načela ograničavanja svrhe i ograničenja pohrane.

Voditelji obrade trebali bi moći jasno objasniti i opravdati potrebu za prikupljanjem i čuvanjem osobnih podataka ili razmotriti korištenje agregiranih, anonimiziranih ili (ako se time pruža dostatna zaštita) pseudonimiziranih podataka za izradu profila.

4. Članak 5. stavak 1. točka (d) – Točnost

Voditelji obrade trebali bi voditi računa o točnosti u svim fazama postupka izrade profila, a posebno pri:

- prikupljanju podataka
- analizi podataka
- izradi profila o pojedincu ili
- primjeni profila radi donošenja odluke koja utječe na pojedinca.

Ako su podaci koji su korišteni u postupku automatiziranog donošenja odluka ili izrade profila netočni, svaka odluka ili profil koji se na njima temelje bit će neispravni. Odluke se mogu donijeti na temelju zastarjelih podataka ili netočnog tumačenja vanjskih podataka. Netočnosti mogu dovesti do neodgovarajućih predviđanja ili izjava o, primjerice, nečijoj rizičnosti s obzirom na zdravlje, kredit ili osiguranje.

Čak i ako su neobrađeni podaci točno zabilježeni, skup podataka ne mora biti potpuno reprezentativan ili analitika može sadržavati skrivene pristranosti.

Voditelji obrade moraju uvesti pouzdane mjere kako bi kontinuirano provjeravali i osiguravali da su podaci koji se ponovno koriste ili koji su dobiveni neizravno točni i ažurirani. Time se naglašava važnost pružanja jasnih informacija o osobnim podacima koji se obrađuju kako bi ispitanici mogli ispraviti svaku netočnost i poboljšati kvalitetu podataka.

5. Članak 5. stavak 1. točka (e) – Ograničenje pohrane

Algoritmi za strojno učenje dizajnirani su za obradu velikih količina informacija i stvaranje korelacija koje organizacijama omogućuju da izrade iznimno sveobuhvatne, temeljite profile pojedinaca. Iako mogu postojati prednosti pohranjivanja podataka u slučaju izrade profila, s obzirom na to da se time osigurava više podataka na temelju kojih algoritam može učiti, voditelji obrade moraju poštovati načelo smanjenja količine podataka pri prikupljanju osobnih podataka i osigurati da te osobne podatke ne pohranjuju dulje od onoga što je potrebno za svrhe obrade osobnih podataka i razmjerno tim svrhama.

Voditelj obrade u svojoj bi politici pohranjivanja podataka trebao uzeti u obzir prava i slobode pojedinaca u skladu sa zahtjevima iz članka 5. stavka 1. točke (e).

Voditelj obrade trebao bi osigurati i da se podaci ažuriraju tijekom razdoblja pohrane kako bi se smanjio rizik od netočnosti¹¹.

B. Zakonite osnove za obradu

Automatizirano donošenje odluka koje je definirano u članku 22. stavku 1. dopušteno je samo u slučaju da je primjenjiva neka od iznimaka opisanih u poglavlju IV: odjeljcima C i D. Sljedeće zakonite osnove za obradu relevantne su za sve ostale postupke automatiziranog pojedinačnog donošenja odluka i izrade profila.

1. Članak 6. stavak 1. točka (a) – Privola

Privola kao osnova za obradu općenito se razmatra u Smjernicama Radne skupine iz članka 29. o privoli¹². Izričita privola jedna je od iznimaka od zabrane automatiziranog donošenja odluka i izrade profila koje je definirano u članku 22. stavku 1.

Izrada profila može biti netransparentna. Često se temelji na podacima koji su izvedeni iz drugih podataka, a ne na podacima koji su izravno dobiveni od ispitanika.

Voditelji obrade koji se žele pozvati na privolu kao osnovu za izradu profila morat će pokazati da ispitanici točno razumiju na što daju privolu i imati na umu da privola nije uvijek primjerena osnova za obradu.¹³ U svim slučajevima, ispitanici bi trebali imati dovoljno relevantnih informacija o predviđenoj namjeni i posljedicama obrade kako bi se osiguralo da se u slučaju svakog davanja privole radi o informiranom izboru.

2. Članak 6. stavak 1. točka (b) – Obrada je nužna za izvršavanje ugovora

Voditelji obrade možda će htjeti koristiti postupke izrade profila i automatiziranog donošenja odluka jer im se time:

- potencijalno omogućuje veća dosljednost ili poštenost u postupku donošenja odluka (npr. smanjenjem mogućnosti ljudske pogreške, diskriminacije i zloupotrebe ovlasti)
- smanjuje rizik od klijenata koji ne plaćaju za robe ili usluge (primjerice, primjenom uspoređivanja podataka o kreditnoj sposobnosti) ili
- omogućuje donošenje odluka u kraćim rokovima i povećava im se učinkovitost.

Neovisno o prethodno navedenom, ti razlozi sami po sebi nisu dovoljni kako bi se pokazalo da je ta vrsta obrade *nužna* za izvršavanje ugovora na temelju članka 6. stavka 1. točke (b). Kao što je opisano

¹¹ Norveško tijelo za zaštitu podataka, *The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy* (Velika utrka za podacima – Kako komercijalno korištenje osobnih podataka ugrožava privatnost), izvješće, studeni 2015., Datatilsynet, <https://www.datatilsynet.no/English/Publications/The-Great-Data-Race/> . Pristupljeno 24. travnja 2017 .

¹² Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Smjernice o privoli u skladu s Uredbom 2016/679, WP259, 28. studenoga 2017., http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051. Pristupljeno 18. prosinca 2017.

¹³ Ibid.

u Mišljenju Radne skupine iz članka 29. o zakonitom interesu¹⁴, nužnosti bi trebalo tumačiti restriktivno.

Slijedi primjer izrade profila u kojemu *ne bi* postojala osnova za obradu iz članka 6. stavka 1. točke (b).

Primjer

Korisnik kupi neke predmete od internetskog trgovca na malo. Kako bi izvršio ugovor, trgovac na malo mora obraditi informacije o kreditnoj kartici korisnika za potrebe plaćanja i o adresi korisnika radi isporuke robe. Izvršenje ugovora ne ovisi o izradi profila o ukusu i životnom stilu korisnika na temelju posjeta korisnika internetskoj stranici trgovca. Čak i ako se izrada profila posebno navodi u sitno tiskanom dijelu ugovora, ta činjenica sama po sebi ne čini izradu profila „nužnom” za izvršavanje ugovora.

3. Članak 6. stavak 1. točka (c) – Obrada je nužna radi poštovanja pravnih obveza

Mogući su slučajevi u kojima će postojati pravna obveza¹⁵ izrade profila, primjerice, u vezi sa sprečavanjem prijevare ili pranja novca. U Mišljenju Radne skupine iz članka 29. o zakonitim interesima¹⁶ nalaze se korisne informacije o toj osnovi za obradu, uključujući zaštitne mjere koje treba primijeniti.

4. Članak 6. stavak 1. točka (d) – Obrada je nužna kako bi se zaštitili životno važni interesi

Ovime su obuhvaćene situacije u kojima je obrada nužna kako bi se zaštitio interes koji je bitan za život ispitanika ili druge fizičke osobe.

Određene vrste obrade mogu služiti važnim javnim interesima te životno važnim interesima ispitanika. Primjeri toga mogu uključivati izradu profila koja je nužna kako bi se izradili modeli za predviđanje širenja smrtonosnih bolesti ili u situacijama humanitarnih kriza. Međutim, u tim slučajevima, i u načelu, voditelj obrade može se pozivati na životno važne interese samo ako ne postoji nijedna druga pravna osnova za obradu.¹⁷ Ako obrada uključuje posebne kategorije osobnih podataka, voditelj obrade morao bi osigurati i to da su ispunjeni zahtjevi iz članka 9. stavka 2. točke (c).

5. Članak 6. stavak 1. točka (e) – Obrada je nužna za izvršavanje zadaće od javnog interesa ili pri izvršavanju službene ovlasti

¹⁴ Mišljenje 06/2014 o pojmu zakonitih interesa voditelja obrade podataka u skladu s člankom 7. Direktive 95/46/EZ, Europska komisija, 9. travnja 2014. http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hr.pdf. Pristupljeno 24. travnja 2017.

¹⁵ Uvodne izjave 41. i 45. Opće uredbe o zaštiti podataka.

¹⁶ Stranica 19., Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Mišljenje 06/2014 o pojmu zakonitih interesa voditelja obrade podataka u skladu s člankom 7. Direktive 95/46/EZ, Europska komisija, 9. travnja 2014. http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hr.pdf. Pristupljeno 24. travnja 2017.

¹⁷ Uvodna izjava 46. Opće uredbe o zaštiti podataka.

Članak 6. stavak 1. točka (e) mogla bi biti primjerena osnova za izradu profila koju u određenim okolnostima provodi javni sektor. Ta zadaća ili funkcija mora imati jasan pravni temelj.

6. Članak 6. stavak 1. točka (f) – Obrada je nužna za potrebe legitimnih interesa¹⁸ voditelja obrade ili treće strane

Obrada je dozvoljena ako je nužna za potrebe legitimnih interesa¹⁹ voditelja obrade ili treće strane. Međutim, članak 6. stavak 1. točka (f) ne primjenjuje se automatski samo zbog toga što voditelj obrade ili treća strana imaju legitiman interes. Voditelj obrade mora provesti test ravnoteže kako bi procijenio jesu li od njegovih interesa jači interesi ili temeljna prava i slobode ispitanika.

Pritom su posebno važni sljedeći elementi:

- razina pojedinosti u profilu (izrađuje li se profil ispitanika u okviru široko opisane skupine kao što je skupina „osobe koje su zainteresirane za englesku književnost” ili u okviru skupine koja je segmentirana i ciljana na granularnoj razini)
- sveobuhvatnost profila (opisuje li se profilom samo manji aspekt ispitanika ili se njime daje sveobuhvatniji prikaz)
- učinak izrade profila (učinci na ispitanika) i
- zaštitne mjere usmjerene na osiguravanje poštenosti, nediskriminacije i točnosti u postupku izrade profila.

Iako se Mišljenje Radne skupine iz članka 29. o zakonitim interesima²⁰ temelji na članku 7. Direktive 95/46/EZ o zaštiti podataka („Direktiva”), u njemu se nalaze primjeri koji su i dalje korisni i relevantni za voditelje obrade koji izrađuju profile. U njemu se navodi i da bi voditeljima obrade bilo teško opravdati primjenu legitimnih interesa kao zakonite osnove za nametljive prakse izrade profila i praćenja za potrebe marketinga ili oglašavanja. Te prakse bile bi, primjerice, one koje uključuju praćenje pojedinaca na više internetskih stranica, lokacija, uređaja i usluga ili posredovanjem podataka.

Voditelj obrade trebao bi u obzir uzeti i buduću upotrebu ili kombinaciju profila pri procjeni valjanosti obrade na temelju članka 6. stavka 1. točke (f).

C. Članak 9. – Posebne kategorije podataka

Voditelji obrade mogu obrađivati posebne kategorije osobnih podataka samo ako ispunjavaju jedan od uvjeta utvrđenih u članku 9. stavku 2. te uvjet iz članka 6. To uključuje podatke iz posebne kategorije koji su izvedeni iz aktivnosti izrade profila.

Izradom profila mogu se izraditi podaci iz posebne kategorije izvođenjem zaključaka iz podataka koji sami po sebi nisu podaci iz posebne kategorije, no to postaju kad ih se kombinira s drugim podacima. Primjerice, zaključci o nečijem zdravstvenom stanju mogli bi se izvući iz podataka o kupovanju hrane ako ih se kombinira s podacima o kvaliteti i energetske vrijednosti namirnica.

¹⁸ Legitimni interesi navedeni u uvodnoj izjavi 47. Opće uredbe o zaštiti podataka uključuju obradu za potrebe izravnog marketinga i obradu koja je strogo nužna za potrebe sprečavanja prijevvara.

¹⁹ „Legitimni interesi” voditelja obrade ne mogu učiniti izradu profila zakonitom ako je obrada obuhvaćena definicijom iz članka 22. stavka 1.

²⁰ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Mišljenje 06/2014 o pojmu zakonitih interesa voditelja obrade podataka u skladu s člankom 7. Direktive 95/46/EZ, Europska komisija, 9. travnja 2014., stranica 47., primjeri na stranicama 59. i 60., http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hr.pdf. Pristupljeno 24. travnja 2017.

Mogle bi se otkriti korelacije koje upućuju na činjenice o zdravlju, političkim i vjerskim uvjerenjima ili spolnoj orijentaciji pojedinaca, kako je prikazano u sljedećem primjeru:

Primjer

U jednoj studiji²¹ podaci o opciji „sviđa mi se” na Facebooku kombinirani su s ograničenim informacijama iz ankete te je otkriveno da su istraživači točno predvidjeli spolnu orijentaciju muških korisnika u 88 % slučajeva, etničko podrijetlo korisnika u 95 % slučajeva, a vjerska uvjerenja korisnika (kršćanin ili musliman) u 82 % slučajeva.

Ako se izradom profila izvode zaključci o osjetljivim sklonostima i obilježjima, voditelj obrade trebao bi osigurati:

- da obrada nije neusklađena s izvornom svrhom
- da je utvrđena zakonita osnova za obradu podataka iz posebne kategorije i
- da se ispitanika obavijesti o obradi.

Automatizirano donošenje odluka kako je definirano u članku 22. stavku 1. koje se temelji na posebnim kategorijama podataka obuhvaćeno je u poglavlju IV: odjeljku D.

D. Prava ispitanika²²

Općom uredbom o zaštiti podataka uvode se jača prava za ispitanike i stvaraju nove obveze za voditelje obrade.

U kontekstu izrade profila ta su prava utuživa s obzirom na voditelja obrade koji izrađuje profil i voditelja obrade koji donosi automatiziranu odluku o ispitaniku (s pomoću ljudske intervencije ili bez nje), ako su ti subjekti različiti.

Primjer

Posrednik podataka izrađuje profil na temelju osobnih podataka. U skladu sa svojim obvezama iz članaka 13. i 14., posrednik podataka trebao bi pojedinca obavijestiti o obradi, uključujući i to namjerava li podijeliti taj profil s bilo kojom drugom organizacijom. Posrednik podataka trebao bi zasebno prikazati i pojedinosti o pravu na prigovor na temelju članka 21. stavka 1.

Posrednik podataka podijeli taj profil s drugim poduzećem. To poduzeće koristi taj profil za slanje pojedinačnog sadržaja izravnog marketinga.

21

Michael Kosinski, David Stilwell i Thore Graepel, *Private traits and attributes are predictable from digital records of human behaviour* (Privatne osobine i svojstva mogu se predvidjeti na temelju digitalnih zapisa o ljudskom ponašanju), *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, <http://www.pnas.org/content/110/15/5802.full.pdf>. Pristupljeno 29. ožujka 2017.

²² Ovaj odjeljak relevantan je i za izradu profila i za automatizirano donošenje odluka. Za automatizirano donošenje odluka na temelju članka 22. treba imati na umu da postoje i dodatni zahtjevi kako je opisano u poglavlju IV.

Poduzeće bi trebalo obavijestiti pojedinca (članak 14. stavak 1. točka (c)) o svrhama u koje se taj profil koristi i o izvoru iz kojeg su dobivene te informacije (članak 14. stavak 2. točka (f)). Osim toga, to poduzeće mora ispitanika obavijestiti o njegovu pravu na ulaganje prigovora na obradu, uključujući izradu profila, za potrebe izravnog marketinga (članak 21. stavak 2.).

Posrednik podataka i poduzeće trebali bi ispitaniku omogućiti pravo na pristup korištenim informacijama (članak 15.) kako bi mogao ispraviti sve pogrešne informacije (članak 16.), a u određenim okolnostima i pravo na brisanje profila ili osobnih podataka koji su korišteni za izradu profila (članak 17.). Ispitaniku bi se trebale dati i informacije o njegovu profilu, primjerice, o tome u koje je „segmente” ili „kategorije” smješten.²³

Ako poduzeće koristi taj profil u okviru postupka isključivo automatiziranog donošenja odluka s pravnim ili na sličan način značajnim učincima na ispitanika, to je poduzeće voditelj obrade koji podliježe odredbama iz članka 22. (Time se posrednika podataka ne isključuje iz primjene odredbi iz članka 22. ako obrada prelazi odgovarajući prag.)

1. Članci 13. i 14. – Pravo na informacije

S obzirom na osnovno načelo transparentnosti na kojemu se Opća uredba o zaštiti podataka temelji, voditelji obrade moraju osigurati da jasno i jednostavno objasne pojedincima kako funkcionira postupak izrade profila ili automatiziranog donošenja odluka.

Posebno, ako obrada uključuje donošenje odluka na temelju izrade profila (neovisno o tome je li ono obuhvaćeno odredbama iz članka 22.), tada se ispitaniku mora jasno dati do znanja činjenica da se obrada provodi za potrebe (a) izrade profila i (b) donošenja odluke na temelju izrađenog profila.²⁴

U uvodnoj izjavi 60. navodi se da je davanje informacija o izradi profila dio obveza transparentnosti voditelja obrade na temelju članka 5. stavka 1. točke (a). Ispitanik ima pravo da ga voditelj obrade *informira* o „izradi profila”, a u određenim okolnostima i pravo na *prigovor* na „izradu profila”, *neovisno* o tome provodi li se isključivo automatizirano pojedinačno donošenje odluka koje se temelji na izradi profila.

Dodatne smjernice o transparentnosti općenito dostupne su u Smjernicama Radne skupine iz članka 29. o transparentnosti na temelju Opće uredbe o zaštiti podataka²⁵.

2. Članak 15. – Pravo na pristup

²³ Norveško tijelo za zaštitu podataka, *The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy* (Velika utrka za podacima – Kako komercijalno korištenje osobnih podataka ugrožava privatnost), izvješće, studeni 2015., <https://www.datatilsynet.no/English/Publications/The-Great-Data-Race/> Pristupljeno 24. travnja 2017.

²⁴ Članak 13. stavak 1. točka (c) i članak 14. stavak 1. točka (c) Opće uredbe o zaštiti podataka. U članku 13. stavku 2. točki (f) i članku 14. stavku 2. točki (g) zahtijeva se da voditelj obrade obavijesti ispitanika o postojanju automatiziranog donošenja odluka, uključujući izradu profila, koje je opisano u članku 22. stavcima 1. i 4. To se dodatno objašnjava u poglavlju IV.

²⁵ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Smjernice o transparentnosti na temelju Uredbe 2016/679, WP260, 28. studenoga 2017., http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48850, pristupljeno 18. prosinca 2017.

U članku 15. ispitaniku se daje pravo na dobivanje pojedinosti o svim osobnim podacima koji se koriste za izradu profila, uključujući kategorije podataka koje se koriste za izradu profila.

Osim općih informacija o obradi, u skladu s člankom 15. stavkom 3., voditelj obrade dužan je staviti na raspolaganje i podatke koji se koriste kao ulazni podaci u izradi profila. Dužan je i omogućiti pristup informacijama o profilu i pojedinostima o segmentima u koje je ispitanik smješten.

To se razlikuje od prava na prenosivost podataka na temelju članka 20. prema kojemu voditelj obrade mora samo dostaviti podatke koje mu je pružio ispitanik ili koje je voditelj obrade sam zabilježio, a ne sam profil.²⁶

U uvodnoj izjavi 63. pruža se određena zaštita voditeljima obrade koji su zabrinuti oko otkrivanja poslovnih tajni ili intelektualnog vlasništva što može biti osobito relevantno s obzirom na izradu profila. U njoj se navodi da pravo na pristup „ne bi smjelo negativno utjecati na prava ili slobode drugih, uključujući i poslovne tajne ili intelektualno vlasništvo, a osobito na autorsko pravo kojima je zaštićen računalni program”. Međutim, voditelji obrade ne mogu se pozivati na zaštitu svojih poslovnih tajni kao izgovor za uskraćivanje pristupa ili odbijanje pružanja informacija ispitaniku.

U uvodnoj izjavi 63. navodi se i da „ako je moguće, voditelj obrade trebao bi imati mogućnost omogućiti daljinski pristup zaštićenom sustavu koji bi ispitaniku omogućio izravan pristup njegovim osobnim podacima”.

3. Članak 16. – Pravo na ispravak, članak 17. – Pravo na brisanje i članak 18. – Pravo na ograničenje obrade

Izrada profila može uključivati element predviđanja, čime se povećava rizik od netočnosti. Ulazni podaci mogu biti netočni ili nevažni ili izvađeni iz konteksta. Moguće je da nešto nije u redu s algoritmom koji se koristi za utvrđivanje korelacija.

Tu bi se moglo primjenjivati pravo na ispravak iz članka 16. ako je, primjerice, pojedinac smješten u kategoriju koja govori nešto o njegovoj sposobnosti izvršavanja određene zadaće, a taj se profil temelji na netočnoj informaciji. Pojedinci će možda htjeti osporiti točnost korištenih podataka i razvrstavanje u neku skupinu ili kategoriju koje je primijenjeno na njih.

Prava na ispravak i brisanje²⁷ primjenjuju se i na „ulazne osobne podatke” (osobne podatke koji su korišteni za izradu profila) i na „izlazne podatke” (sam profil ili „ocjena” dodijeljena određenoj osobi).

U članku 16. predviđa se i pravo ispitanika da dopuni osobne podatke dodatnim informacijama.

Primjer

Računalni sustav lokalne ambulante razvrsta pojedinca u skupinu s najvećom vjerojatnošću obolijevanja od bolesti srca. Taj „profil” nije nužno netočan čak i ako predmetni pojedinac nikad nije patio od bolesti srca.

²⁶Stranica 9., Smjernice Radne skupine iz članka 29. o pravu na prenosivost podataka, WP242 http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=45685. Pristupljeno 8. siječnja 2018.

²⁷ Članak 17. Opće uredbe o zaštiti podataka.

U profilu se samo navodi da je u slučaju tog pojedinca obolijevanje *vjerojatnije*. To u statističkom smislu može biti činjenično točno.

Unatoč tome, ispitanik ima pravo, uzimajući u obzir svrhu obrade, dati dodatnu izjavu. U prethodnom scenariju to bi se moglo temeljiti na, primjerice, naprednijem medicinskom računalnom sustavu (i statističkom modelu) u kojem su uzeti u obzir dodatni podaci i na provođenju detaljnijih pretraga od onih provedenih u lokalnoj ambulanti čije su mogućnosti ograničenije.

Pravo na ograničenje obrade (članak 18.) primjenjivat će se u bilo kojoj fazi postupka izrade profila.

4. Članak 21. – Pravo na prigovor

Voditelj obrade mora ispitaniku *izričito* skrenuti pozornost na pojedinosti o pravu na prigovor na temelju članka 2. stavaka 1. i 2. i to mora učiniti jasno i odvojeno od ostalih informacija (članak 21. stavak 4.).

Na temelju članka 21. stavka 1. ispitanik može uložiti prigovor na obradu (uključujući izradu profila) na temelju svoje posebne situacije. Od voditeljâ obrade posebno se zahtijeva da predvide to pravo u svim slučajevima u kojima se obrada temelji na članku 6. stavku 1. točki (e) ili (f).

Nakon što ispitanik ostvari to pravo, voditelj obrade mora prekinuti²⁸ (ili ne započinjati) postupak izrade profila osim ako može dokazati postojanje uvjerljivih legitimnih razloga za obradu koji nadilaze interese, prava i slobode ispitanika. Moguće je i da će voditelj obrade morati izbrisati odgovarajuće osobne podatke.²⁹

U Općoj uredbi o zaštiti podataka ne daje se nikakvo objašnjenje o tome što bi se smatralo uvjerljivim legitimnim razlozima.³⁰ Može se raditi o tome da je, primjerice, predmetna izrada profila korisna za društvo u cjelini (ili za širu zajednicu), a ne samo za poslovne interese voditelja obrade. Primjer toga bila bi izrada profila radi predviđanja širenja zaraznih bolesti.

Voditelj obrade morat će:

- razmotriti važnost izrade profila za svoj konkretan cilj
- razmotriti učinak izrade profila na interese, prava i slobode ispitanika – to bi trebalo biti ograničeno na najmanju moguću mjeru koja je potrebna za ostvarivanje tog cilja i
- provesti test ravnoteže.

Uvijek se mora provesti test ravnoteže između suprotstavljenih interesa voditelja obrade i osnove za prigovor ispitanika (za koji je moguće da je uložen na temelju osobnih, društvenih ili profesionalnih razloga). Za razliku od Direktive 95/46/EZ, ovdje je teret dokazivanja uvjerljivih legitimnih razloga na voditelju obrade, a ne na ispitaniku.

²⁸ Članak 18. stavak 1. točka (d) Opće uredbe o zaštiti podataka.

²⁹ Članak 17. stavak 1. točka (c) Opće uredbe o zaštiti podataka.

³⁰ Vidjeti objašnjenje legitimnosti u Mišljenju 06/2014 Radne skupine za zaštitu podataka iz članka 29. o pojmu zakonitih interesa voditelja obrade podataka u skladu s člankom 7. Direktive 95/46/EZ, 9. travnja 2014., str. 24.–26., http://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hr.pdf. Pristupljeno 24. travnja 2017.

Iz formulacije u članku 21. jasno je da je test ravnoteže u ovom slučaju različit od onog na temelju članka 6. stavka 1. točke (f). Drugim riječima, nije dovoljno samo da voditelj obrade dokaže da je njegova ranija analiza legitimnog interesa bila točna. U ovom testu ravnoteže zahtijeva se da taj legitimni interes bude *uvjerljiv*, što podrazumijeva viši prag za odbacivanje prigovora.

U članku 21. stavku 2. ispitaniku se daje *bezuvjetno* pravo na ulaganje prigovora na obradu svojih osobnih podataka za potrebe izravnog marketinga, uključujući izradu profila u mjeri u kojoj je ona povezana s takvim izravnim marketingom.³¹ To znači da ne postoji potreba za testom ravnoteže interesa. Voditelj obrade mora poštovati želje pojedinca a da ne dovodi u pitanje njegove razloge za prigovor. U uvodnoj izjavi 70. daje se dodatni kontekst tom pravu i navodi se da se ono može ostvarivati u bilo koje vrijeme i besplatno.

IV. Posebne odredbe o isključivo automatiziranom donošenju odluka kako je definirano u članku 22.

U članku 22. stavku 1. navedeno je sljedeće:

„Ispitanik ima pravo da se na njega ne odnosi odluka *koja se temelji isključivo* na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, koja proizvodi *pravne učinke* koji se na njega odnose ili *na sličan način značajno na njega utječu*.”

Pojam „pravo” u toj odredbi ne znači da se članak 22. stavak 1. primjenjuje samo kad se ispitanik na njega aktivno pozove. U članku 22. stavku 1. utvrđuje se opća zabrana donošenja odluka koje se temelje isključivo na automatiziranoj obradi. Ta zabrana primjenjuje se neovisno o tome je li ispitanik poduzeo neku radnju s obzirom na obradu svojih osobnih podataka.

Ukratko, u članku 22. predviđeno je sljedeće:

- i. u pravilu postoji opća zabrana potpuno automatiziranog pojedinačnog donošenja odluka, uključujući izradu profila, koja ima pravni ili na sličan način značajan učinak
- ii. postoje iznimke od tog pravila
- iii. u slučaju primjene neke od tih iznimaka, moraju postojati mjere za zaštitu prava i sloboda te legitimnih interesa ispitanika³².

Tim tumačenjem potvrđuje se shvaćanje da ispitanik ima nadzor nad svojim osobnim podacima, što je u skladu s temeljnim načelima Opće uredbe o zaštiti podataka. Tumačenjem članka 22. kao zabrane, a ne kao prava na koje bi se trebalo pozivati, znači da su pojedinci automatski zaštićeni od potencijalnih učinaka koje bi ova vrsta obrade mogla imati. Formulacija tog članka upućuje na to da je to učinjeno s namjerom, a to se potvrđuje u uvodnoj izjavi 71. u kojoj se navodi sljedeće:

³¹ U skladu s člankom 12. stavkom 2., voditelji obrade koji prikupljaju osobne podatke od pojedinaca radi korištenja tih podataka za potrebe izravnog marketinga trebali bi, u trenutku prikupljanja, razmotriti mogućnost da ispitanicima ponude jednostavan način da navedu da ne žele da se njihovi osobni podaci koriste za potrebe izravnog marketinga, umjesto da se od ispitanika zahtijeva da kasnije ostvaruju svoje pravo na prigovor.

³² U uvodnoj izjavi 71. navodi se da bi se na takve obrade trebale „primjenjivati odgovarajuće zaštitne mjere, koje bi trebale uključivati davanje određenih informacija ispitaniku i pravo na ljudsku intervenciju, pravo na izražavanje vlastitog stajališta, na dobivanje pojašnjenja odluke donesene nakon takve procjene i pravo na osporavanje odluke”.

„Međutim, donošenje odluka koje se temelji na takvoj obradi, što uključuje i izradu profila, **trebalo bi se dopustiti** ako se to izričito dopušta pravom Unije ili pravom države članice [...], ili ako je nužno za sklapanje ili izvršavanje ugovora [...], ili kada je ispitanik izričito dao svoju privolu.”

To upućuje na to da obrada na temelju članka 22. stavka 1. općenito nije dopuštena.³³

Međutim, zabrana iz članka 22. stavka 1. primjenjuje se *samo* u posebnim okolnostima kada odluka koja se temelji isključivo na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, ima pravni učinak ili na sličan način značajno na nekoga utječe, kako je objašnjeno u nastavku Smjernica. Čak i u tim slučajevima utvrđene su iznimke u slučaju kojih se takva obrada dopušta.

Zahtijevane zaštitne mjere, koje se detaljnije razmatraju u nastavku, uključuju pravo na informacije (koje je obuhvaćeno u člancima 13. i 14. – posebno smislene informacije o logici obrade te o važnosti i predviđenim posljedicama za ispitanika) i zaštitne mjere, kao što je pravo na ljudsku intervenciju i pravo na osporavanje odluke (koje je obuhvaćeno člankom 22. stavkom 3.).

Zahtijeva se da voditelj obrade za svaku obradu za koju je vjerojatno da će prouzročiti visok rizik za ispitanike provede [procjenu učinka na zaštitu podataka](#)³⁴. Osim što se njome rješava problem svih ostalih rizika povezanih s obradom, procjena učinka na zaštitu podataka može biti osobito korisna voditeljima obrade koji nisu sigurni u to hoće li njihove predložene aktivnosti biti obuhvaćene definicijom iz članka 22. stavka 1. Ako je ta obrada dopuštena na temelju utvrđene iznimke, procjena učinka na zaštitu podataka korisna je za utvrđivanje zaštitnih mjera koje se moraju primijeniti.

A. **„Odluka koja se temelji isključivo na automatiziranoj obradi”**

Članak 22. stavak 1. odnosi se na odluke „koje se temelje isključivo” na automatiziranoj obradi. To znači da u postupku odlučivanja ne sudjeluju ljudi.

Primjer

Automatiziranim postupkom donosi se nešto što je u stvari preporuka koja se odnosi na ispitanika. Ako neka osoba pregleda odluku i uzme u obzir druge čimbenike pri donošenju konačne odluke, ta odluka ne bi se „isključivo temeljila” na automatiziranoj obradi.

Voditelj obrade ne može izbjeći odredbe iz članka 22. tako da lažno prikaže sudjelovanje ljudi u odlučivanju. Primjerice, ako netko rutinski primjenjuje automatski izrađene profile na pojedince bez ikakvog stvarnog utjecaja na rezultate, i dalje bi se radilo o odluci koja se isključivo temelji na automatiziranoj obradi.

Kako bi se nešto smatralo ljudskim sudjelovanjem, voditelj obrade mora osigurati da je svaki nadzor nad odlukom smislen, a ne samo simboličan čin. Trebao bi ga provoditi netko tko je ovlašten i kompetentan izmijeniti određenu odluku. Ta osoba u okviru analize mora razmotriti sve relevantne podatke.

³³ Dodatne napomene o tumačenju članka 22. kao zabrane nalaze se u Prilogu 2.

³⁴ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Smjernice o procjeni učinka na zaštitu podataka i utvrđivanje mogu li postupci obrade „vjerojatno prouzročiti visok rizik” u smislu Uredbe 2016/679, 4. travnja 2017., Europska komisija, http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44137, pristupljeno 24. travnja 2017.

Voditelj obrade trebao bi u okviru svoje procjene učinka na zaštitu podataka utvrditi i zabilježiti stupanj ljudskog sudjelovanja u postupku donošenja odluke i u fazi u kojoj se to odvija.

B. „Pravni” ili „na sličan način značajni” učinci

U Općoj uredbi o zaštiti podataka priznaje se da automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila, može imati ozbiljne posljedice za pojedince. U Općoj uredbi o zaštiti podataka nisu definirani pojmovi „pravni” ili „na sličan način značajni”. Međutim, iz formulacije teksta jasno je da su člankom 22. obuhvaćeni samo ozbiljni i snažni učinci.

„Odluka koja proizvodi pravne učinke”

Za pravni učinak potrebno je da odluka, koja se temelji isključivo na automatiziranoj obradi, utječe na nečija zakonska prava, kao što je sloboda udruživanja, glasovanje na izborima ili poduzimanje pravnih radnji. Pravni učinak može biti i nešto što utječe na pravni status osobe ili njezina prava na temelju ugovora. Primjeri te vrste učinka uključuju automatizirane odluke o pojedincu koje dovode do:

- otkazivanja ugovora
- ostvarivanja ili uskraćivanja prava na određenu socijalnu naknadu koja se dodjeljuje na temelju prava, kao što su dječji doplatak ili stambena olakšica
- odbijanja ulaska u neku zemlju ili uskraćivanja državljanstva.

„Na sličan način značajno na njega utječu”

Čak i ako postupak donošenja odluka nema učinak na zakonska prava osoba, on i dalje može biti obuhvaćen područjem primjene članka 22. ako se njime proizvodi učinak koji je jednakovrijedan ili na sličan način značajan po svojem učinku.

Drugim riječima, čak i ako nema promjena u njihovim zakonskim pravima ili obvezama, na ispitanike se i dalje može utjecati u dovoljnoj mjeri da im je potrebna zaštita na temelju ove odredbe. U Općoj uredbi o zaštiti podataka uvodi se izraz „na sličan način” (koji ne postoji u članku 15. Direktive 95/46/EZ) uz izraz „značajno utječe”. Stoga prag za *značajnost* mora biti sličan onomu iz odluke koja proizvodi pravni učinak.

U uvodnoj izjavi 71. navode se sljedeći tipični primjeri: „automatsko odbijanje zahtjeva za kreditom putem interneta” ili „praksa zapošljavanja putem interneta bez ikakve ljudske intervencije”.

Da bi obrada podataka značajno utjecala na nekoga, učinci te obrade moraju biti dovoljno veliki ili važni da bi bili vrijedni pažnje. Drugim riječima, ta odluka mora imati potencijal da:

- značajno utječe na okolnosti, ponašanje ili izbore predmetnih pojedinaca
- ima produljeni ili trajni učinak na ispitanika ili
- u najekstremnijem obliku, da dovede do isključenja ili diskriminacije pojedinaca.

Teško je precizno reći što bi se to smatralo dovoljno *značajnim* da dosegne taj prag, no sljedeće odluke mogle bi ulaziti u tu kategoriju:

- odluke koje utječu na nečije financijske okolnosti, kao što je njihova prihvatljivost za dobivanje kredita
- odluke koje utječu na nečiji pristup zdravstvenih uslugama

- odluke kojima se nekome uskraćuje mogućnost zapošljavanja ili ih se stavlja u iznimno nepovoljan položaj
- odluke koje utječu na nečiji pristup obrazovanju, primjerice, upis na sveučilište.

Time dolazimo do pitanja oglašavanja na internetu, koje se sve više oslanja na automatizirane alate i obuhvaća isključivo automatizirano pojedinačno donošenje odluka. Osim poštovanja općih odredbi iz Opće uredbe o zaštiti podataka, koje su obuhvaćene poglavljem III., mogle bi biti relevantne i odredbe iz predložene Uredbe o e-privatnosti. Nadalje, djeci je potrebna pojačana zaštita, a to će se razmatrati u poglavlju V. u nastavku.

U mnogim tipičnim slučajevima odluke o prikazivanju ciljanih oglasa na temelju izrade profila neće imati slične značajne učinke na pojedince, primjerice oglas za standardnu internetsku trgovinu modnom odjećom koji se temelji na jednostavnom demografskom profilu: „žene u briselskoj regiji u dobi od 25 do 35 koje su vjerojatno zainteresirane za modu i određene odjevne predmete”.

Međutim, moguće je da će imati slične značajne učinke, što ovisi o posebnim obilježjima slučaja, uključujući:

- nametljivost postupka izrade profila, uključujući praćenje pojedinaca na više različitih internetskih stranica, uređaja i usluga
- očekivanja i želje predmetnih pojedinaca
- način na koji se oglas prikazuje ili
- korištenje znanja o osjetljivim točkama ciljanih ispitanika.

Obrada koja bi na pojedince općenito imala mali učinak može zapravo imati značajan učinak na određenu skupinu u društvu, kao što su manjinske skupine ili odrasle osobe iz osjetljivih skupina. Primjerice, netko za koga se zna da je, ili za koga je vjerojatno da će biti, u financijskim poteškoćama, a koga se redovito cilja oglasima za zajmove s visokim kamatama, može se prijaviti za te ponude i potencijalno se dodatno zadužiti.

Automatizirano donošenje odluka koje dovodi do diferenciranog utvrđivanja cijena na temelju osobnih podataka ili osobnih obilježja isto može imati značajan učinak ako se, primjerice, previsokim cijenama nekome onemogućuje pristup određenoj robi ili uslugama.

Slični značajni učinci mogu nastati s obzirom na pojedinca na kojeg se automatizirana odluka odnosi zbog djelovanja pojedinaca na koje se ta odluka ne odnosi. U nastavku je prikazana takva situacija.

Primjer

Hipotetski govoreći, kartičarska kuća može klijentu smanjiti kreditni limit na kartici ne zbog povijesti plaćanja tog klijenta, nego zbog netradicionalnih kreditnih kriterija, kao što je analiza ostalih klijenata koji žive na istom području i kupuju u istim trgovinama.

To bi moglo značiti da su nekome uskraćene određene mogućnosti zbog postupaka drugih osoba.

U nekom drugom kontekstu primjena tih vrsta obilježja može dovesti do toga da nekome tko nema konvencionalnu kreditnu povijest bude odobren kredit iako bi mu u uobičajenim okolnostima zahtjev za kredit bio odbijen.

C. Iznimke od zabrane

U članku 22. stavku 1. utvrđena je opća zabrana isključivo automatiziranog pojedinačnog donošenja odluka s pravnim ili sličnim značajnim učincima, kako je prethodno opisano.

To znači da voditelj obrade ne bi smio provoditi obradu opisanu u članku 22. stavku 1. osim ako se ne primjenjuje jedna od sljedećih iznimki iz članka 22. stavka 2. – ako je odluka:

- (a) potrebna za izvršenje ili sklapanje ugovora
- (b) dopuštena pravom Unije ili pravom države članice kojem podliježe voditelj obrade te koje, isto tako, propisuje odgovarajuće mjere zaštite prava i sloboda te legitimnih interesa ispitanika; ili
- (c) utemeljena na izričitoj privoli ispitanika.

Ako donošenje odluka uključuje posebne kategorije podataka definiranih u članku 9. stavku 1., voditelj obrade mora osigurati i to da se mogu ispuniti zahtjevi iz članka 22. stavka 4.

1. Izvršavanje ugovora

Voditelji obrade možda će htjeti primijeniti postupke isključivo automatiziranog donošenja odluka za ugovorne potrebe jer vjeruju da je to najprikladniji način za ostvarivanje cilja. Rutinsko sudjelovanje ljudi ponekad može biti nepraktično ili nemoguće zbog same količine podataka koji se obrađuju.

Voditelj obrade mora moći pokazati da je ta vrsta obrade potrebna, pri čemu mora razmotriti mogućnost primjene neke metode kojom se manje narušava privatnost.³⁵ Ako postoji neko drugo djelotvorno i manje nametljivo sredstvo za ostvarivanje istog cilja, tada ta vrsta obrade ne bi bila „potrebna”.

Automatizirano donošenje odluka opisano u članku 22. stavku 1. može biti potrebno i za predugovornu obradu.

Primjer

Poduzeće objavi oglas za slobodno radno mjesto. Budući da je to poduzeće vrlo popularno na tržištu rada, primi desetke tisuća prijava. Zbog iznimno velike količine prijava, poduzeće može utvrditi da praktički nije moguće pronaći odgovarajuće kandidate, a da se prije toga ne primjeni potpuno automatizirano sredstvo za uklanjanje neodgovarajućih prijava. U ovom slučaju automatizirano donošenje odluka moglo bi biti potrebno kako bi se dobio kratak popis mogućih kandidata, pri čemu poduzeće namjerava sklopiti ugovor s ispitanikom.

U poglavlju III. odjeljku B navodi se više informacija o ugovorima kao zakonitoj osnovi za obradu.

2. Dopušteno pravom Unije ili pravom države članice

Automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila, potencijalno bi se moglo provoditi na temelju članka 22. stavka 2. točke (b) ako je pravom Unije ili pravom države članice dopuštena

³⁵ Buttarelli, Giovanni. *Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data. A Toolkit* (Procjena potrebe za mjerama kojima se ograničava temeljno pravo na zaštitu osobnih podataka. Priručnik), Europski nadzornik za zaštitu podataka, 11. travnja 2017., https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-04-11_necessity_toolkit_en_0.pdf Pristupljeno 24. travnja 2017.

njegova primjena. U odgovarajućem pravu moraju biti propisane i odgovarajuće mjere zaštite prava i sloboda te legitimnih interesa ispitanika.

U uvodnoj izjavi 71. navodi se da bi to moglo uključivati primjenu automatiziranog donošenja odluka koje je definirano u članku 22. stavku 1. za praćenje i sprečavanje prijevvara i utaje poreza ili za osiguravanje sigurnosti i pouzdanosti usluge koju pruža voditelj obrade.

3. Izričita privola

U članku 22. zahtijeva se *izričita* privola. Obrada koja je obuhvaćena definicijom iz članka 22. stavka 1. predstavlja znatan rizik za zaštitu podataka pa se stoga smatra primjerenim da pojedinci imaju visok stupanj nadzora nad osobnim podacima.

„Izričita privola” nije definirana u Općoj uredbi o zaštiti podataka. U Smjernicama Radne skupine iz članka 29. o privoli³⁶ daju se smjernice o načinu na koji bi to trebalo tumačiti.

U poglavlju III. odjeljku B_ navodi se više informacija o privoli općenito.

D. **Posebne kategorije osobnih podataka – članak 22. stavak 4.**

Automatizirano donošenje odluka (opisano u članku 22. stavku 1.) koje uključuje posebne kategorije osobnih podataka dopušteno je samo pod sljedećim kumulativnim uvjetima (članak 22. stavak 4.):

- postoji primjenjiva iznimka iz članka 22. stavka 2. i
- primjenjuje se članak 9. stavak 2. točka (a) ili (g).

članak 9. stavak 2. točka (a) – izričita privola ispitanika ili

članak 9. stavak 2. točka (g) – obrada je nužna za potrebe značajnog javnog interesa na temelju prava Unije ili prava države članice koje je razmjerno željenom cilju te kojim se poštuje bit prava na zaštitu podataka i osiguravaju prikladne i posebne mjere za zaštitu temeljnih prava i interesa ispitanika.

U oba navedena slučaja voditelj obrade mora uspostaviti prikladne mjere za zaštitu prava i sloboda te legitimnih interesa ispitanika.

E. **Prava ispitanika**³⁷

1. Članak 13. stavak 2. točka (f) i članak 14. stavak 2. točka (g) – Pravo na informacije

³⁶ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Smjernice o privoli u skladu s Uredbom 2016/679, WP259, 28. studenoga 2017., http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=623051. Pristupljeno 18. prosinca 2017.

³⁷ U članku 12. Opće uredbe o zaštiti podataka predviđeni su modaliteti koji su primjenjivi za ostvarivanje prava ispitanika.

S obzirom na potencijalne rizike i smetnje koje izrada profila obuhvaćena člankom 22. predstavlja za prava ispitanika, voditelji obrade trebali bi osobito paziti na svoje obveze transparentnosti.

U članku 13. stavku 2. točki (f) i članku 14. stavku 2. točki (g) zahtijeva se da voditelji obrade pružaju konkretne, lako dostupne informacije o automatiziranom donošenju odluka, koje se temelji isključivo na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, koje proizvodi pravne ili na sličan način značajne učinke.³⁸

Ako voditelj obrade donosi automatizirane odluke kako je opisano u članku 22. stavku 1., on mora:

- obavijestiti ispitanika da provodi tu vrstu aktivnosti
- pružiti smislene informacije o logici obrade i
- objasniti važnost i predviđene posljedice te obrade.

Pružanje tih informacija pomoći će voditeljima obrade i da osiguraju ispunjavanje nekih od zahtjeva o zaštitnim mjerama iz članka 22. stavka 3. i uvodne izjave 71.

Ako automatizirano donošenje odluka i izrada profila ne ispunjavaju definiciju iz članka 22. stavka 1., ipak je pitanje dobre prakse da se navedene informacije pruže. U svakom slučaju voditelj obrade mora pružiti dovoljno informacija ispitaniku kako bi obrada bila poštena³⁹ i ispuniti sve ostale zahtjeve o informiranju iz članaka 13. i 14.

Smislene informacije o „logici obrade”

Rast i složenost strojnog učenja može otežati razumijevanje načina rada postupaka automatiziranog donošenja odluka ili izrade profila.

Voditelj obrade trebao bi naći jednostavne načine da ispitaniku prenese informacije o logici obrade ili o kriterijima na kojima se temelji donošenje odluka. Općom uredbom o zaštiti podataka zahtijeva se da voditelj obrade pruži smislene informacije o logici obrade, a ne zahtijeva se nužno da pruža složena objašnjenja o algoritmima koji se koriste ili da potpuno otkrije algoritam.⁴⁰ Međutim, informacije koje se pružaju trebale bi biti dovoljno sveobuhvatne kako bi ispitanik mogao razumjeti razloge za određenu odluku.

Primjer

Voditelj obrade koristi ocjene kreditne sposobnosti za procjenu i odbijanje zahtjeva pojedinca za zajam. Moguće je da je ocjena dobivena od agencije za procjenu kreditne sposobnosti ili je ona izračunana izravno na temelju informacija kojima raspolaže voditelj obrade.

Neovisno o izvoru (a informacije o izvoru moraju se pružiti ispitaniku na temelju članka 14. stavka 2.

³⁸ Na njih se upućuje u članku 22. stavcima 1. i 4. U Smjernicama Radne skupine iz članka 29. o transparentnosti obuhvaćeni su opći zahtjevi o informiranju utvrđeni u člancima 13. i 14.

³⁹ U uvodnoj izjavi 60. Opće uredbе o zaštiti podataka navodi se sljedeće: „Voditelj obrade trebao bi ispitaniku pružiti sve dodatne informacije neophodne za osiguravanje poštene i transparentne obrade uzimajući u obzir posebne okolnosti i kontekst obrade osobnih podataka. Osim toga ispitanik bi trebao biti informiran o postupku izrade profila i posljedicama takve izrade profila.”

⁴⁰ Složenost ne može biti isprika za nepružanje informacija ispitaniku. U uvodnoj izjavi 58. navodi se da je načelo transparentnosti „osobito bitno u situacijama u kojima zbog velikog broja sudionika i tehnološke složenosti prakse ispitaniku nije lako prepoznati i razumjeti prikupljaju li se osobni podaci o njemu, tko ih prikuplja i u koju svrhu, kao što je slučaj internetskog oglašavanja”.

točke (f) ako osobni podaci nisu dobiveni od ispitanika), ako se voditelj obrade u donošenju odluka oslanja na tu ocjenu on je mora moći objasniti ispitaniku, kao i logiku na kojoj se ona temelji.

Voditelj obrade objašnjava da mu taj postupak pomaže u donošenju poštenih i odgovornih odluka o davanju zajmova. Voditelj obrade navodi pojedinosti o glavnim značajkama koje se razmatraju pri donošenju odluke, o izvoru tih informacija i o njihovoj važnosti. To može uključivati, primjerice:

- informacije koje ispitanik navodi u obrascu zahtjeva
- informacije o prethodnom ponašanju s obzirom na račun, uključujući neplaćene obveze i
- informacije iz službenih javnih evidencija kao što su informacije iz evidencija o prijeverama i evidencija o nesolventnosti.

Voditelj obrade navodi i informacije kojima informira ispitanika o tome da se metode koje se koriste za ocjenjivanje kreditne sposobnosti redovito testiraju kako bi se osiguralo da ostanu poštene, učinkovite i nepristrane.

Voditelj obrade navodi kontaktne podatke s pomoću kojih ispitanik može zatražiti da se svaku odluku o odbijanju ponovno razmotri u skladu s odredbama iz članka 22. stavka 3.

„Važnost” i „predviđene posljedice”

Taj pojam upućuje na to da se moraju pružati informacije o namjeravanoj ili budućoj obradi i o načinu na koji bi automatizirano donošenje odluka moglo utjecati na ispitanika.⁴¹ Kako bi te informacije bile smislene i razumljive, trebalo bi navesti stvarne, konkretne primjere mogućih posljedica.

U digitalnom kontekstu voditelji obrade mogli bi koristiti dodatne alate kao pomoć u prikazivanju tih učinaka.

Primjer

Osiguravajuća kuća koristi postupak automatiziranog donošenja odluka za određivanje premija osiguranja za motorna vozila na temelju praćenja ponašanja klijenata u vožnji. Kako bi prikazala važnost i predviđene posljedice obrade, osiguravajuća kuća objašnjava da opasna vožnja može dovesti do viših premija osiguranja te osigurava aplikaciju u kojoj se uspoređuju fiktivni vozači, uključujući vozača s opasnim navikama u vožnji kao što su brzo ubrzavanje i kočenje u zadnji trenutak.

Pritom koristi grafičke prikaze za davanje savjeta o tome kako vozači mogu poboljšati navike u vožnji i posljedično smanjiti premiju osiguranja.

Voditelji obrade mogu koristiti vizualne tehnike za objašnjavanje načina na koji je neka prošla odluka donesena.

2. Članak 15. stavak 1. točka (h) – Pravo na pristup

⁴¹ Vijeće Europe. Nacrt izvješća s objašnjenjima o moderniziranoj verziji Konvencije 108 Vijeća Europe, stavak 75.: „Ispitanici bi trebali imati pravo da znaju logiku na kojoj se temelji obrada njihovih podataka, uključujući posljedice te logike, koja je dovela do bilo kakvih zaključaka, osobito u slučajevima koji uključuju primjenu algoritama za automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila. Primjerice, u slučaju ocjenjivanja kreditne sposobnosti, ispitanici bi trebali imati pravo znati logiku na kojoj se temelji obrada njihovih podataka, koja dovodi do pozitivnih ili negativnih odluka, a ne samo informacije o samoj odluci. Ako se ti elementi ne razumiju, nije moguće stvarno ostvarivanje ostalih bitnih zaštitnih mjera kao što su pravo na prigovor i pravo na pritužbu nadležnom tijelu.”

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b6ec2>. Pristupljeno 24. travnja 2017.

U članku 15. stavku 1. točki (h) daje se pravo ispitanicima da imaju iste informacije o isključivo automatiziranom donošenju odluka, uključujući izradu profila, kako se zahtijeva na temelju članka 13. stavka 2. točke (f) i članka 14. stavka 2. točke (g), a to su:

- postojanje automatiziranog donošenja odluka, uključujući izradu profila
- smislene informacije o logici obrade i
- važnost i predviđene posljedice takve obrade za ispitanika.

Voditelj obrade već je trebao dati ispitaniku te informacije u skladu sa svojim obvezama iz članka 13.⁴²

U članku 15. stavku 1. točki (h) navodi se da bi voditelj obrade trebao ispitaniku pružiti informacije o *predviđenim posljedicama* obrade, umjesto objašnjenja *konkretne* odluke. U uvodnoj izjavi 63. to se pojašnjava i navodi da bi svaki ispitanik trebao imati pravo dobiti „obavijest” o automatskoj obradi podataka, uključujući logiku obrade, i *barem* kad se temelji na izradi profila, o posljedicama takve obrade.

Ostvarivanjem svojih prava iz članka 15. ispitanik može postati svjestan odluke koja je donesena s obzirom na njega, uključujući one koje se temelje na izradi profila.

Voditelj obrade trebao bi ispitaniku pružiti opće informacije (osobito o čimbenicima koji su uzeti u obzir u postupku donošenja odluke i o njihovoj odgovarajućoj „težini” na agregatnoj razini) što mu može biti korisno i u slučaju osporavanja odluke.

F. Utvrđivanje odgovarajućih zaštitnih mjera

Ako je osnova za obradu članak 22. stavak 2. točka (a) ili točka (c), člankom 22. stavkom 3. zahtijeva se da voditelji obrade provedu odgovarajuće mjere zaštite prava i sloboda te legitimnih interesa ispitanika. Na temelju članka 22. stavka 2. točke (b) pravo Unije ili pravo države članice kojim se dopušta obrada mora uključivati i odgovarajuće zaštitne mjere.

Te mjere trebale bi u najmanjoj mjeri uključivati način da ispitanik dobije ljudsku intervenciju, izrazi vlastito stajalište i ospori odluku.

Ključni je element ljudska intervencija. Svako preispitivanje mora provoditi netko s odgovarajućim ovlaštenjem i sposobnošću da izmijeni određenu odluku. Osoba koja preispituje odluku trebala bi provesti temeljitu procjenu svih relevantnih podataka, uključujući sve dodatne informacije koje je dostavio ispitanik.

U uvodnoj izjavi 71. ističe se da bi *u svakom slučaju* odgovarajuće zaštitne mjere trebale uključivati i:

„[...] davanje određenih informacija ispitaniku i pravo [...] na dobivanje pojašnjenja odluke donesene nakon takve procjene i pravo na osporavanje odluke.”

Voditelj obrade mora osigurati jednostavan način na koji ispitanik može ostvariti ta prava.

⁴² U članku 12. stavku 3. Opće uredbe o zaštiti podataka pojašnjavaju se rokovi za pružanje tih informacija.

Time se naglašava potreba za transparentnošću obrade. Ispitanik će moći osporiti odluku ili izraziti vlastito stajalište samo ako u potpunosti razumije kako je odluka donesena i na kojoj osnovi. Zahtjevi u pogledu transparentnosti razmatraju se u poglavlju IV. odjeljku E.

Pogreške ili pristranosti u prikupljenim ili razmijenjenim podacima ili pogreška ili pristranost u postupku automatiziranog donošenja odluka mogu dovesti do:

- netočnog razvrstavanja u skupine i
- procjena koje se temelje na nepreciznim predviđanjima koje
- negativno utječu na pojedince.

Voditelji obrade trebali bi provoditi česte procjene o skupovima podataka koje obrađuju kako bi provjerili postoje li ikakve pristranosti u njima i kako bi razvili načine za otklanjanje štetnih elemenata, uključujući prekomjerno oslanjanje na korelacije.

Druge su korisne mjere sustavi koji revidiraju algoritme i redovita preispitivanja točnosti i relevantnosti automatiziranog donošenja odluka, uključujući izradu profila.

Voditelji obrade trebali bi uvesti odgovarajuće postupke i mjere za sprečavanje pogrešaka, netočnosti⁴³ ili diskriminacije na temelju podataka iz posebne kategorije. Te mjere trebale bi se primjenjivati ciklički – ne samo u fazi oblikovanja sustava već kontinuirano, kako se izrada profila primjenjuje na pojedince. Ishodi tih testiranja trebali bi se koristiti kao povratne informacije za poboljšanje sustava.

Dodatni primjeri odgovarajućih zaštitnih mjera nalaze se u odjeljku [Preporuke](#).

V. Djeca i izrada profila

Općom uredbom o zaštiti podataka uvode se dodatne obveze za voditelje obrade u slučaju obrade osobnih podataka djece.

U samom članku 22. ne radi se nikakva razlika u pogledu toga odnosi li se obrada na djecu ili odrasle osobe. Međutim, u uvodnoj izjavi 71. navodi se da se isključivo automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila, s pravnim ili na sličan način značajnim učincima ne bi smjelo odnositi na djecu⁴⁴. S obzirom na to da se ta formulacija ne nalazi u tekstu samog članka, Radna skupina iz članka 29. smatra da ne postoji apsolutna zabrana te vrste obrade s obzirom na djecu. Međutim, s obzirom na tu uvodnu izjavu, Radna skupina iz članka 29. preporučuje da se, u pravilu, voditelji obrade ne bi trebali pozivati na iznimke iz članka 22. stavka 2. kako bi to opravdali.

Unatoč tomu, mogu postojati određene okolnosti u kojima je nužno da voditelji obrade provode isključivo automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila, s pravnim ili na sličan način značajnim učincima s obzirom na djecu, primjerice, radi zaštite njihove dobrobiti. Ako je to slučaj, ta obrada može se provoditi na osnovi iznimaka iz članka 22. stavka 2. točke (a), (b) ili (c), kako je primjereno.

⁴³ U uvodnoj izjavi 71. Opće uredbe o zaštiti podataka navodi se sljedeće:

„Kako bi se osigurala poštena i transparentna obrada podataka s obzirom na ispitanika, uzimajući u obzir posebne okolnosti i kontekst u kojem se osobni podaci obrađuju, voditelj obrade trebao bi poduzeti odgovarajuće matematičke i statističke postupke za izradu profila, provesti odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere kako bi se posebno osiguralo da budu ispravljene čimbenici koji dovode do netočnosti u osobnim podacima i da se rizici od pojave pogrešaka svedu na minimum, [...]”

⁴⁴ Uvodna izjava 71 – „takve se mjere ne bi smjele odnositi na djecu”.

U tim se slučajevima moraju uspostaviti odgovarajuće zaštitne mjere, kako se zahtijeva člankom 22. stavkom 2. točkom (b) i člankom 22. stavkom 3. i te mjere stoga moraju biti primjerene djeci. Voditelj obrade mora osigurati da se tim mjerama učinkovito štite prava, slobode i legitimni interesi djece čiji se podaci obrađuju.

Potreba za posebnom zaštitom djece odražava se u uvodnoj izjavi 38. u kojoj se navodi sljedeće:

„Djeca zaslužuju posebnu zaštitu u pogledu svojih osobnih podataka budući mogu biti manje svjesna rizika, posljedica i predmetnih zaštitnih mjera te svojih prava u vezi s obradom osobnih podataka. Takvo pravo na posebnu zaštitu trebalo bi se posebno odnositi na upotrebu osobnih podataka djece u svrhu *marketinga ili stvaranja osobnih ili korisničkih profila te prikupljanje osobnih podataka o djeci prilikom upotrebe usluga koje se izravno nude djetetu.*”

Člankom 22. voditelj obrade ne sprječava se u donošenju isključivo automatiziranih odluka o djeci, ako te odluka neće imati pravni ili sličan značajan učinak na dijete. Međutim, isključivo automatizirano donošenje odluka koje utječe na izbore i ponašanje djeteta moglo bi potencijalno imati pravni ili sličan značajan učinak na dijete, ovisno o prirodi predmetnih izbora i ponašanja.

Zbog toga što djeca čine osjetljiviju skupinu u društvu, organizacije bi se općenito trebale suzdržati od izrade njihovih profila za potrebe marketinga.⁴⁵ Djeca mogu biti osobito povodljiva u internetskom okruženju i na njih se može mnogo lakše utjecati bihevioralnim oglašavanjem. Primjerice, u videoigrama na internetu, izrada profila može se koristiti za ciljanje igrača za koje se na temelju algoritma smatra da je vjerojatnije da će potrošiti novac na igru te za prikazivanje većeg broja personaliziranih oglasa. Dob i zrelost djeteta može utjecati na njegovu sposobnost da razumije motive iza te vrste marketinga ili njegove posljedice.⁴⁶

U članku 40. stavku 2. točki (g) izričito se upućuje na izradu kodeksa ponašanja u koje se ugrađuju zaštitne mjere za djecu, a u tom smjeru mogli bi se razvijati i postojeći kodeksi.⁴⁷

VI. Procjene učinka na zaštitu podataka i službenici za zaštitu podataka

Odgovornost je važno područje i izričit zahtjev u okviru Opće uredbe o zaštiti podataka.⁴⁸

⁴⁵ U Mišljenju 02/2013 Radne skupine iz članka 29. o aplikacijama na pametnim uređajima (WP202), koje je doneseno 27. veljače 2013., u posebnom odjeljku 3.10. o djeci, na stranici 26. navodi se da „voditelji obrade ne bi trebali obrađivati podatke djece za potrebe bihevioralnog oglašavanja, izravno ili neizravno, jer je to izvan dosega dječjeg razumijevanja pa se time stoga prekoračuju granice zakonite obrade”.

⁴⁶ U studiji EU-a o [učinku marketinga kroz društvene medije, videoigre na internetu i mobilne aplikacije na ponašanje djece](#) utvrđeno je da marketinške prakse imaju jasan učinak na ponašanje djece. Studija se temeljila na djeci u dobi od 6 do 12 godina.

⁴⁷ Primjer kodeksa ponašanja koji se bavi marketingom usmjerenim na djecu kodeks je koji je izradila organizacija FEDMA. Kodeks ponašanja i obrazloženje dostupni su na adresi: <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/2091875.pdf> Pristupljeno 15. svibnja 2017. Vidjeti osobito sljedeće: „6.2. Marketinški djelatnici koji su usmjereni na djecu, ili kod kojih djeca vjerojatno čine dio njihove ciljne skupine, ne bi trebali iskorištava dječju lakovjernost, odanost, osjetljivost ili nedostatak iskustva.; 6.8.5. Marketinški djelatnici ne bi trebali pristup djeteta određenoj internetskoj stranici uvjetovati prikupljanjem detaljnih osobnih informacija. Posebno, posebni poticaji, kao što su ponude nagrada i igre, ne bi se smjeli koristiti kako bi se djecu namamilo da otkriju detaljne osobne informacije.”

⁴⁸ Kako se zahtijeva člankom 5. stavkom 2. Opće uredbe o zaštiti podataka.

Kao ključan alat za odgovornost, procjenom učinka na zaštitu podataka voditelju obrade omogućuje se da procijeni rizike uključene u automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila. To je način da se pokaže da su uspostavljene odgovarajuće mjere radi otklanjanja tih rizika i da se dokaže usklađenost s Općom uredbom o zaštiti podataka.

U članku 35. stavku 3. točki (a) naglašava se potreba da voditelj obrade provede procjenu učinka na zaštitu podataka u slučaju:

„sustavne i opsežne procjene osobnih aspekata u vezi s pojedincima koja se temelji na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, i na temelju koje se donose odluke koje proizvode pravne učinke koji se odnose na pojedinca ili na sličan način značajno utječu na pojedinca”.

U članku 35. stavku 3. točki (a) upućuje se na procjene koje uključuju izradu profila i odluke koje se „temelje” na automatiziranoj obradi, a ne na „isključivo” automatiziranu obradu. Smatramo da to znači da će se članak 35. stavak 3. točka (a) primjenjivati u slučaju donošenja odluka, uključujući izradu profila, s pravnim ili na sličan način značajnim učincima koje *nije* u potpunosti automatizirano, kao i na isključivo automatizirano donošenje odluka koje je definirano u članku 22. stavku 1.

Ako voditelj obrade predvidi „model” u kojemu se donose *isključivo* automatizirane odluke koje imaju *veliki učinak* na pojedince na temelju *profila* koji su o njima izrađeni, a pritom se *ne može* osloniti na privolu pojedinca, ugovor s pojedincem ili na pravo kojim se to dopušta, voditelj obrade u tom slučaju ne bi trebao nastaviti s tim modelom.

Voditelj obrade i dalje može predvidjeti „model” donošenja odluka koji se temelji na izradi profila tako da znatno poveća razinu ljudske intervencije pa taj model *više nije postupak potpuno automatiziranog donošenja odluka*, iako obrada i dalje može dovoditi do rizika za temeljna prava i slobode pojedinaca. U tom slučaju voditelj obrade mora osigurati da može riješiti problem tih rizika i ispuniti zahtjeve opisane u poglavlju III. ovih Smjernica.

Procjena učinka na zaštitu podataka može biti i koristan način na koji voditelj obrade može utvrditi koje mjere će uvesti kako bi riješio problem rizika za zaštitu podataka koji su prisutni u obradi. Te mjere⁴⁹ mogle bi uključivati:

- informiranje ispitanika o postojanju postupka automatiziranog donošenja odluka i o njegovoj logici
- objašnjavanje važnosti i predviđenih posljedica obrade za ispitanika
- osiguravanje ispitaniku načina da ospori odluku i
- omogućivanje ispitaniku da izrazi svoje stajalište.

Provođenje procjene učinka na zaštitu okoliša može se zahtijevati u ostalim aktivnostima izrade profila, ovisno o konkretnim okolnostima slučaja. Voditelji obrade trebali bi proučiti Smjernice Radne skupine iz članka 29. o procjenama učinka na zaštitu podataka⁵⁰ radi dodatnih informacija i pomoći u utvrđivanju potrebe za provođenjem procjene učinka na zaštitu podataka.

⁴⁹ Odražavajući zahtjeve iz članka 13. stavka 2. točke (f), članka 14. stavka 2. točke (g) i članka 22. stavka 3.

⁵⁰ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29., Smjernice o procjeni učinka na zaštitu podataka i utvrđivanje mogu li postupci obrade „vjerojatno prouzročiti visok rizik” u smislu Uredbe 2016/679, 4. travnja 2017., http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44137, pristupljeno 24 travnja 2017.

Dodatni zahtjev u pogledu odgovornosti imenovanje je službenika za zaštitu podataka ako su izrada profila i/ili automatizirano donošenje odluka osnovne aktivnosti voditelja obrade te je potrebno redovito i sustavno opsežno praćenje ispitanika (članak 37. stavak 1. točka (b)).⁵¹

PRILOG 1. – Preporuke o dobroj praksi

Sljedeće preporuke o dobroj praksi pomoći će voditeljima obrade u ispunjavanju zahtjeva iz odredbi o izradi profila i automatiziranom donošenju odluka iz Opće uredbe o zaštiti podataka.⁵²

Članak	Pitanje	Preporuke
Čl. 5. st. 1. t. (a), čl. 12., čl. 13., čl. 14.	Pravo na informacije	<p>Voditelji obrade trebali bi proučiti Smjernice Radne skupine iz članka 29. o transparentnosti (WP260) radi općih zahtjeva o transparentnosti.</p> <p>Osim općih zahtjeva, ako voditelj obrade obrađuje podatke kako je definirano u članku 22., mora pružiti smislene informacije o logici obrade.</p> <p>Umjesto davanja složenih matematičkih objašnjenja o načinu rada algoritama ili strojnog učenja, voditelj obrade trebao bi razmotriti korištenje jasnih i sveobuhvatnih načina za davanje informacija ispitaniku, primjerice, sljedećih informacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kategorija podataka koje su se koristile ili će se koristiti u izradi profila ili postupku donošenja odluka • zašto se te kategorije smatraju važnima • kako se izrađuju profili koji se koriste u postupku

⁵¹ Radna skupina za zaštitu podataka iz članka 29. Smjernice o službenicima za zaštitu podataka. 5. travnja 2017. http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=612048 Pristupljeno 22. siječnja 2018.

⁵² Voditelji obrade moraju osigurati i da su uspostavili pouzdane postupke kako bi osigurali da mogu ispuniti svoje obveze na temelju članaka od 15. do 22. u rokovima koji su predviđeni Općom uredbom o zaštiti podataka.

		<p>automatiziranog donošenja odluka, uključujući statistiku koja se koristi u analizi</p> <ul style="list-style-type: none"> • zašto je taj profil relevantan za postupak automatiziranog donošenja odluka i • kako se on koristi za odluku koja se odnosi na ispitanika. <p>Takve informacije općenito će biti relevantnije ispitaniku i pridonijet će transparentnosti obrade.</p> <p>Voditelji obrade trebali bi razmotriti tehnike vizualizacije i interaktivne tehnike kao potporu transparentnosti algoritama⁵³.</p>
Čl. 6. st. 1. t. (a)	Privola kao osnova za obradu	Ako se voditelji obrade pozivaju na privolu kao osnovu za obradu, trebali bi proučiti Smjernice Radne skupine iz članka 29. o privoli (WP259).
Čl. 15.	Pravo na pristup	Voditelji obrade mogli bi razmotriti uvođenje mehanizma s pomoću kojeg bi ispitanici mogli provjeriti svoj profil, uključujući pojedinosti o informacijama i izvorima koji su korišteni u njegovoj izradi.
Čl. 16.	Pravo na ispravak	Voditelji obrade koji ispitanicima pružaju pristup njihovim profilima u vezi s njihovim pravima iz članka 15. trebali bi im dati mogućnost da ažuriraju ili izmijene bilo koju netočnost u podacima ili profilu. To im može pomoći i u ispunjavanju njihovih obveza iz članka 5. stavka 1. točke (d). Voditelji obrade mogli bi razmotriti uvođenje internetskog alata za upravljanje preferencijama kao što su nadzorne ploče za privatnost. Time se ispitanicima pruža mogućnost upravljanja onime što se događa s njihovim informacijama u nizu različitih usluga – pritom im se omogućuje da izmijene postavke, ažuriraju svoje osobne podatke i pregledaju ili uredi svoj profil kako bi ispravili eventualne netočnosti.
Čl. 21. st. 1. i 2.	Pravo na prigovor	Ispitaniku se izričito mora skrenuti pozornost na pravo na prigovor iz članka 21. stavaka 1. i 2. te mu ga se mora prikazati jasno i odvojeno od ostalih informacija (članak 21. stavak 4.). Voditelji obrade moraju osigurati da je to pravo uočljivo prikazano na njihovim internetskim stranicama ili u bilo kojoj relevantnoj dokumentaciji te da nije skriveno zajedno s ostalim uvjetima.
Čl. 22. i uvodna izjava 71.	Odgovarajuće zaštitne mjere	Na sljedećem (otvorenom) popisu nalaze se neki prijedlozi o dobroj praksi koje bi voditelji obrade mogli razmotriti ako primjenjuju isključivo automatizirano donošenje odluka, uključujući izradu profila (kako je definirano u članku 22. stavku 1.):

⁵³ Ured povjerenika za informacije – *Big data, artificial intelligence, machine learning and data protection* (Velike količine podataka, umjetna inteligencija, strojno učenje i zaštita podataka), verzija 2.0, 03/2017, stranica 87., točka 194., ožujak 2017. <https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/2013559/big-data-ai-ml-and-data-protection.pdf> Pristupljeno 24. travnja 2017.

		<ul style="list-style-type: none"> • redovita provjera sustava radi osiguranja kvalitete kako bi se osiguralo da se s pojedincima postupa pošteno i da ih se ne diskriminira, bilo na osnovi posebnih kategorija osobnih podataka bilo na drugi način • revizija algoritama – testiranje algoritama koje koriste i razvijaju sustavi za strojno učenje kako bi se dokazalo da stvarno funkcioniraju kako je zamišljeno te da ne proizvode diskriminirajuće, pogrešne ili neopravdane rezultate • u slučaju neovisne revizije koju provodi „treća strana” (ako donošenje odluka koje se temelji na izradi profila ima veliki učinak na pojedince) revizoru treba dati sve potrebne informacije o tome kako algoritam ili sustav za strojno učenje funkcionira • dobivanje ugovornih jamstava za algoritme treće strane o tome da su revizija i testiranje provedeni i da je algoritam usklađen s dogovorenim standardima • posebne mjere za smanjenje količine podataka kako bi se ugradila jasna razdoblja pohrane profila i svih osobnih podataka koji se koriste pri izradi ili primjeni profila • korištenje tehnika anonimizacije i pseudonimizacije u kontekstu izrade profila • načini kojima se ispitaniku omogućuje izražavanje vlastitih stajališta i osporavanje odluke i • mehanizam za ljudsku intervenciju u definiranim slučajevima, primjerice, pružanje poveznice na žalbeni postupak u trenutku dostavljanja automatizirane odluke ispitaniku, s dogovorenim rokovima za pregled i imenovanom kontaktnom točkom za sve upite. <p>Voditelji obrade mogu istražiti i opcije kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mehanizmi certificiranja za postupke obrade • kodeksi ponašanja za postupke revizije koji uključuju strojno učenje • odbori za etiku koji procjenjuju potencijalne štete i koristi za društvo od konkretnih primjena izrade profila.
--	--	---

PRILOG 2. – Ključne odredbe iz Opće uredbe o zaštiti podataka

Ključne odredbe iz Opće uredbe o zaštiti podataka koje se odnose na opću izradu profila i automatizirano donošenje odluka

Članak	Uvodna	Napomene
--------	--------	----------

	izjava	
Čl. 3. st. 2. t. (b)	24.	Praćenjem ponašanja ispitanika dokle god se njihovo ponašanje odvija unutar Unije. Uvodna izjava 24.: „[...] prati [...] na internetu [...] upotrebom tehnika obrade osobnih podataka koje se sastoje od izrade profila pojedinca, <i>osobito radi donošenja odluka</i> koje se odnose na njega ili radi analize ili predviđanja njegovih osobnih sklonosti, ponašanja i stavova”.
Čl. 4. st. 4.	30.	Članak 4. stavak 4. definicija izrade profila Uvodna izjava 30.: „mrežnim identifikatorima [...] kao što su adrese internetskog protokola, identifikatori kolačića ili drugim identifikatorima poput oznaka za radiofrekvencijsku identifikaciju [...] mogu ostati tragovi koji se, posebno u kombinaciji s jedinstvenim identifikatorima i drugim informacijama koje primaju poslužitelji, <i> mogu upotrijebiti za izradu profila pojedinaca i njihovu identifikaciju.</i> ”
Čl. 5. i čl. 6.	72.	Uvodna izjava 72.: „Izrada profila podliježe pravilima ove Uredbe kojima se uređuje obrada osobnih podataka, kao što su pravna osnova obrade [članak 6.] ili načela zaštite podataka [članak 5.]”
Čl. 8.	38.	Upotreba osobnih podataka djece za izradu profila Uvodna izjava 38.: „Djeca zaslužuju posebnu zaštitu [...] takvo pravo na posebnu zaštitu trebalo bi se posebno odnositi na upotrebu osobnih podataka djece u svrhu [...] stvaranja osobnih ili korisničkih profila.”
Čl. 13. i čl. 14.	60.	Pravo na informacije Uvodna izjava 60.: „Osim toga ispitanik bi <i>trebao biti informiran o postupku izrade profila i posljedicama takve izrade profila.</i> ”
Čl. 15.	63.	Pravo na pristup Uvodna izjava 63.: „pravo znati i dobiti obavijest o svrhama obrade osobnih podataka [...] i o posljedicama takve obrade, <i>barem</i> kad se temelji na izradi profila.”
Čl. 21. st. 1., 2. i 3.	70.	Pravo na prigovor na izradu profila. Uvodna izjava 70.: „[...] ispitanik bi trebao imati pravo prigovora na takvu obradu, uključujući izradu profila u mjeri u kojoj je povezana s takvim izravnim marketingom.”
Čl. 23.	73.	Uvodna izjava 73.: „Pravom Unije ili pravom države članice mogu se uvesti ograničenja s obzirom na posebna načela te s obzirom na [...] prava na prigovor, odluka koje se temelje na izradi profila, [...] u mjeri u kojoj je to nužno i proporcionalno u demokratskom društvu [...]” kako bi se zaštitili posebni ciljevi od općeg javnog interesa.
Čl. 35. st. 3. t. (a)	91.	Procjena učinka na zaštitu podataka zahtijeva se u slučaju „sustavne i opsežne procjene osobnih aspekata u vezi s pojedincima koja se <i>temelji</i> na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, i na temelju koje se donose odluke koje proizvode pravne učinke koji se odnose na pojedinca ili na sličan način značajno utječu na pojedinca;” Obuhvaća donošenje odluka, uključujući izradu profila, koje nije isključivo automatizirano.

Ključne odredbe iz Opće uredbe o zaštiti podataka koje se odnose na automatizirano donošenje odluka kako je definirano u članku 22.

Članak	Uvodna izjava	Napomene
Čl. 13. st. 2. t. (f) i čl. 14. st. 2. t. (g)	61.	Pravo na informacije o: <ul style="list-style-type: none"> • postojanju automatiziranog donošenja odluka iz članka 22. stavaka 1. i 4. • logici obrade (smislene informacije) • važnosti i predviđenim posljedicama takve obrade.
Čl. 15. st. 1. t. (h)		Posebna prava na pristup informacijama o postojanju isključivo automatiziranog donošenja odluka, uključujući izradu profila.
Čl. 22. st. 1.	71.	Zabrana donošenja odluka koje se temelji isključivo na automatiziranoj obradi, uključujući izradu profila, koja proizvodi pravne / na sličan način značajne učinke. Osim objašnjenja navedenog u glavnom dijelu Smjernica, u sljedećim se točkama dodatno proširuje obrazloženje o tome da članak 22. treba tumačiti kao zabranu. <ul style="list-style-type: none"> • Iako se poglavlje III. odnosi na prava ispitanika, odredbe u člancima od 12. do 22. ne odnose se isključivo na <i>aktivno</i> ostvarivanje prava. Neka su od tih prava <i>pasivna</i> i ne odnose se sva na situacije u kojima ispitanik poduzima radnju, tj. postavlja zahtjev ili ulaže pritužbu ili nešto traži. Članci 15. – 18. i članci 20. – 21. odnose se na ispitanika koji aktivno ostvaruje svoja prava, no članci 13. i 14. odnose se na dužnosti koje voditelj obrade mora ispuniti, bez ikakvog aktivnog sudjelovanja ispitanika. Stoga uključivanje članka 22. u to poglavlje ne znači samo po sebi da se radi o pravu na prigovor. • U članku 12. stavku 2. govori se o ostvarivanju prava ispitanika iz članka od 15. do 22. No to ne znači da članak 22. stavak 1. treba tumačiti kao pravo. U članku 22. <i>postoji</i> aktivno pravo, no ono je dio mjera zaštite koje se moraju primijeniti u onim slučajevima u kojima je dopušteno automatizirano donošenje odluka (članak 22. stavak 2. točke od (a) do (c)) – pravo na ljudsku intervenciju, pravo na izražavanje vlastita stajališta i pravo na osporavanje odluke. Ono se primjenjuje samo u tim slučajevima jer je provođenje obrade opisane u članku 22. stavku 1. na drugim osnovama zabranjeno. • Članak 22. nalazi se u odjeljku Opće uredbe o zaštiti podataka koji se naziva „Pravo na prigovor i automatizirano pojedinačno donošenje odluka”, čime se upućuje na to da članak 22. <i>nije</i> pravo na prigovor kao što je to članak 21. To se dodatno naglašava time što u članku 22. ne postoji jednako izričita dužnost informiranja kao ona koja postoji u članku 21. stavku 4. • Ako bi se članak 22. tumačio kao pravo na prigovor, iznimka iz članka 22. stavka 2. točke (c) ne bi imala puno smisla. U toj se iznimki navodi da se automatizirano donošenje odluka može provoditi ako je

		<p>ispitanik dao izričitu privolu (vidjeti u nastavku). To bi bilo proturječno jer se ispitanik ne može protiviti obradi i davati privolu na tu istu obradu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prigovor bi značio da mora doći do ljudske intervencije. Iznimke iz članka 22. stavka 2. točaka (a) i (c) imaju prednost pred glavnim pravilom iz članka 22. stavka 1., ali samo dok je ispitaniku na raspolaganju ljudska intervencija, kako je utvrđeno u članku 22. stavku 3. Budući da je ispitanik (ulaganjem prigovora) već zatražio ljudsku intervenciju, članak 22. stavak 2. točke (a) i (c) u svakom bi se slučaju automatski zaobišle čime bi zapravo postale besmislene. <p>Uvodna izjava 71.: „[...] Takva obrada uključuje ‚izradu profila‘ koja se odnosi na svaki oblik automatizirane obrade osobnih podataka kojom se procjenjuju osobni aspekti u vezi s pojedincem, osobito analizu i predviđanje aspekata ispitanikovog učinka na poslu, ekonomskog stanja, zdravlja, osobnih preferencija ili interesa, pouzdanosti ili ponašanja, lokacije ili kretanja [...] <i>Takve se mjere ne bi smjele odnositi na djecu.</i>”</p>
Čl. 22. st. 2. t. (a) – (c)	71.	<p>Člankom 22. stavkom 2. ukida se zabrana obrade na temelju (a) izvršenja ili sklapanja ugovora, (b) prava Unije ili prava države članice ili (c) izričite privole.</p> <p>U uvodnoj izjavi 71. daje se dodatni kontekst s obzirom na članak 22. stavak 2. točku (b) i navodi se da bi obradu opisanu u članku 22. stavku 1.: „trebalo [...] dopustiti ako se to izričito dopušta pravom Unije ili pravom države članice kojem podliježe voditelj obrade, među ostalim u svrhe praćenja i sprečavanja prijevare i porezne utaje, što se provodi u skladu s propisima, standardima i preporukama institucija Unije ili nacionalnih nadzornih tijela te osiguravanja sigurnosti i pouzdanosti usluge koju pruža voditelj obrade [...]”</p>
Čl. 22. st. 3.	71.	<p>U članku 22. stavku 3. i uvodnoj izjavi 71. utvrđuje se da bi se čak i u slučajevima iz članka 22. stavka 2. točaka (a) i (c) na obradu trebale primjenjivati odgovarajuće zaštitne mjere.</p> <p>Uvodna izjava 71.: „koje bi trebale uključivati davanje određenih informacija ispitaniku i pravo na ljudsku intervenciju, pravo na izražavanje vlastitog stajališta, na dobivanje pojašnjenja odluke donesene nakon takve procjene i pravo na osporavanje odluke. Takve se mjere ne bi smjele odnositi na djecu.”</p>
Čl. 23.	73.	<p>Uvodna izjava 73.: „Pravom Unije ili pravom države članice mogu se uvesti ograničenja s obzirom na posebna načela te s obzirom na [...] prava na prigovor, odluka koje se temelje na izradi profila, [...] u mjeri u kojoj je to nužno i proporcionalno u demokratskom društvu [...]” kako bi se zaštitili posebni ciljevi od općeg javnog interesa.</p>
Čl. 35. st. 3. t. (a)	91.	Zahtjev za provođenje procjene učinka na zaštitu podataka.
Čl. 47. st. 2. t. (e)		Obvezujuća korporativna pravila iz članka 47. stavka 1. trebala bi odrediti barem „[...] pravo da ne podliježu odlukama koje se isključivo temelje na automatiziranoj obradi, što uključuje izradu profila u skladu s člankom 22. [...]”

PRILOG 3. – Dodatna literatura

U ovim Smjernicama uzeti su u obzir sljedeći izvori:

- [Savjetodavni dokument Radne skupine iz članka 29. o bitnim elementima definicije i odredbe o izradi profila u okviru Opće uredbe EU-a o zaštiti podataka, donesen 13. svibnja 2013.](#)
- [Mišljenje 2/2010 Radne skupine iz članka 29. o bihevioralnom oglašavanju na internetu, WP171](#)
- [Mišljenje 03/2013 Radne skupine iz članka 29. o ograničavanju svrhe, WP 203](#)
- [Mišljenje 06/2014 Radne skupine iz članka 29. o pojmu zakonitih interesa voditelja obrade podataka u skladu s člankom 7. Direktive 95/46/EZ, WP217](#)
- [Izjava Radne skupine iz članka 29. o ulozi pristupa pravnim okvirima za zaštitu podataka utemeljenog na riziku, WP218](#)
- [Mišljenje 8/2014 Radne skupine iz članka 29. o nedavnom razvoju u području interneta stvari \(IoT\), WP223](#)
- [Smjernice Radne skupine iz članka 29. o službenicima za zaštitu podataka, WP243](#)
- [Smjernice Radne skupine iz članka 29. za identifikaciju voditelja obrade ili vodećeg nadzornog tijela izvršitelja obrade, WP244](#)
- [Smjernice Radne skupine iz članka 29. o privoli, WP259](#)
- [Smjernice Radne skupine iz članka 29. o transparentnosti, WP260](#)
- [Vijeće Europe. Preporuka CM/Rec\(2010\)13 o zaštiti pojedinaca u vezi s automatskom obradom osobnih podataka u kontekstu profiliranja.](#)
- [Vijeće Europe. Smjernice o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka u svijetu velikih podataka, 01/2017](#)
- [Ured povjerenika za informacije – *Big data, artificial intelligence, machine learning and data protection* \(Velike količine podataka, umjetna inteligencija, strojno učenje i zaštita podataka\), verzija 2.0, 03/2017](#)
- [Office of the Australian Commissioner – Consultation draft: Guide to big data and the Australian Privacy Principles, 05/2016](#)
- [Mišljenje 7/2015 Europskog nadzornika za zaštitu podataka – Svladavanje izazova velikih podataka, 19. studenoga 2015.](#)
- [Datatilsynet – Big Data – privacy principles under pressure 09/2013](#)
- [Vijeće Europe. Konvencija za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka – *Nacrt izvješća s objašnjenjima o moderniziranoj verziji Konvencije 108 Vijeća Europe*, kolovoz 2016.](#)
- [Datatilsynet – The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy. Izvješće, studeni 2015.](#)
- [Europski nadzornik za zaštitu podataka – Procjena potrebe za mjerama kojima se ograničava temeljno pravo na zaštitu osobnih podataka: Priručnik](#)
- [Zajednički odbor Europskih nadzornih tijela. Dokument Zajedničkog odbora za raspravu o načinu na koji financijske institucije koriste velike podatke 2016-86. \[https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/jc-2016-86_discussion_paper_big_data.pdf\]\(https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/jc-2016-86_discussion_paper_big_data.pdf\).](#)
- [Commission de la protection de la vie privée. Big Data Rapport <https://www.privacycommission.be/sites/privacycommission/files/documents/Big%20Data%20voor%20MindMap%2022-02-17%20fr.pdf>.](#)
- [United States Senate, Committee on Commerce, Science, and Transportation. A Review of the Data Broker Industry: Collection, Use, and Sale of Consumer Data for Marketing Purposes, Staff Report for Chairman Rockefeller, 18. prosinca 2013.](#)

https://www.commerce.senate.gov/public/_cache/files/0d2b3642-6221-4888-a631-08f2f255b577/AE5D72CBE7F44F5BFC846BECE22C875B.12.18.13-senate-commerce-committee-report-on-data-broker-industry.pdf

- Lilian Edwards i Michael Veale. Slave to the Algorithm? Why a 'Right to an Explanation' is probably not the remedy you are looking for. Research paper, objavljeno 24. svibnja 2017. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2972855
- NYTimes.com. Showing the Algorithms behind New York City Services. <https://mobile.nytimes.com/2017/08/24/nyregion/showing-the-algorithms-behind-new-york-city-services.html?referer=https://t.co/6uUVVjOIXx?amp=1>. Pristupljeno 24. kolovoza 2017.
- Vijeće Europe. Preporuka CM/REC(2018)x Vijeća ministara državama članicama o Smjernicama za promicanje, zaštitu i ostvarivanje prava djece u digitalnom okruženju (revidirani nacrt, 25. srpnja 2017.). <https://www.coe.int/en/web/children/-/call-for-consultation-guidelines-for-member-states-to-promote-protect-and-fulfil-children-s-rights-in-the-digital-environment?inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fchildren>. Pristupljeno 31. kolovoza 2017.
- Unicef. Privacy, protection of personal information and reputation rights. Discussion paper series: Children's Rights and Business in a Digital World. https://www.unicef.org/csr/files/UNICEF_CRB_Digital_World_Series_PRIVACY.pdf. Pristupljeno 31. kolovoza 2017.
- House of Lords. Growing up with the internet. Select Committee on Communications, 2nd Report of Sessions 2016 – 17. <https://publications.parliament.uk/pa/ld201617/ldselect/ldcomuni/130/13002.htm>. Pristupljeno 31. kolovoza 2017.
- Sandra Wachter, Brent Mittelstadt i Luciano Floridi. Why a right to explanation of automated decision-making does not exist in the General Data Protection Regulation, 28. prosinca 2016. https://www.turing.ac.uk/research_projects/data-ethics-group-deg/. Pristupljeno 13. prosinca 2017.
- Sandra Wachter, Brent Mittelstadt i Chris Russell. Counterfactual explanations Without Opening the Black Box: Automated Decisions and the GDPR, 6. listopada 2007. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3063289. Pristupljeno 13. prosinca 2017.
- Australian Government. Better Practice Guide, Automated Assistance in Administrative Decision-Making. Six steps methodology, plus summary of checklist points Part 7, veljača 2007. <https://www.oaic.gov.au/images/documents/migrated/migrated/betterpracticeguide.pdf>. Pristupljeno 9. siječnja 2018.